

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPP.4521.14.2021.ML

Druk nr 1506
Warszawa, 30 lipca 2021 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

- Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2020 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Rodziny i Polityki Społecznej do prezentowania Informacji w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

**INFORMACJA RADY MINISTRÓW
O REALIZACJI W ROKU 2020
USTAWY
Z DNIA 9 CZERWCA 2011 r.
O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE
PIECZY ZASTĘPCZEJ
(Dz. U. z 2020 r. poz. 821 oraz z 2021 r.
poz. 159 i 1006)**

WARSZAWA, lipiec 2021 roku

I. Wprowadzenie.....	3
II. Charakterystyka systemu wspierania rodziny	4
<i>1. Asystent rodziny.....</i>	<i>4</i>
<i>2. Placówki wsparcia dziennego.....</i>	<i>6</i>
<i>3. Rodziny wspierające .....</i>	<i>7</i>
III. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej.....	7
<i>1. Rodzinna piecza zastępcza.....</i>	<i>12</i>
a) Struktura	12
b) Wsparcie rodzin zastępczych – organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	18
c) Świadczenia dla rodzin zastępczych	18
d) Rekrutacja i dobór kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej.....	22
e) Szkolenie rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka	22
<i>2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....</i>	<i>23</i>
a) Struktura	23
b) Wydatki.....	28
IV. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą	29
V. Adopcja.....	30
<i>1. Ośrodki adopcyjne .....</i>	<i>30</i>
<i>2. Przysposobienie krajowe .....</i>	<i>32</i>
<i>3. Przysposobienie międzynarodowe .....</i>	<i>33</i>
VI. Niepełnosprawność w pieczy zastępczej i adopcji	35
VII. Wydatki na realizację ustawy w 2020 r.....	36
VIII. Podsumowanie.....	38
Aneks	41

I. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 189 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 oraz z 2021 r. poz. 159 i 1006) Rada Ministrów corocznie przedstawia Sejmowi i Senatowi informację o realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w roku poprzednim. Niniejsza Informacja o realizacji tej ustawy stanowi dziewiątą w kolejności analizę jej stosowania.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwana dalej: „ustawą”, weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Kształtuje ona sferę działań państwa wobec rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które mogą skutkować umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 1 ustawy, określa ona:

- 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- 3) zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

W 2020 r. ze względu na wprowadzenie w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii, związanego z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, w obszarze pieczy zastępczej zostały podjęte następujące działania:

- 1) opracowano rekomendacje i instrukcje dotyczące organizacji pracy w warunkach epidemii COVID-19, skierowanej do podmiotów pieczy zastępczej, zwłaszcza placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz dostosowywanie ich do bieżącej sytuacji epidemiologicznej w kraju. Stosowne wytyczne zostały skierowane także do asystentów rodziny i pracowników placówek wsparcia dziennego;
- 2) wydawano na bieżąco przez resort rodziny decyzje zmieniające, które umożliwiały prowadzenie w formie zdalnej szkoleń, o których mowa w ustawie;
- 3) w celu zapewnienia odpowiedniego zabezpieczenia w pieczy dla wszystkich dzieci, które tego wymagają, w art. 15zzzzzj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.), umożliwiono przekroczenie standardów w zakresie limitu liczby dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, oraz w zakresie kryterium wieku dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 15zzzzzk umożliwiono starostom zawieszenie dokonywania ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz ocen rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka;
- 4) Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, prowadziło w partnerstwie z wojewodami projekt pn. „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19” na kwotę ok. 130 mln zł. Projekt realizowany był w okresie maj - grudzień 2020 r. Celem projektu był zakup komputerów i oprogramowania koniecznych do realizowania zadań w trybie zdalnej szkoły oraz środków ochrony osobistej na potrzeby związane bezpośrednio z walką z epidemią COVID-19. Odbiorcami wsparcia były jednostki samorządu powiatu i samorządu województwa, czyli organy odpowiednio prowadzące (lub zlecające realizację zadań) w zakresie systemu rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, a także prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych,

regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych. Odbiorcami ostatecznymi projektu są dzieci w tychże podmiotach pieczy zastępczej i ich opiekunowie, a także pracownicy tych instytucji. Projekt był adresowany przede wszystkim do wychowanków pieczy zastępczej w wieku 7–24 lata i zakładał objęcie wsparciem w formie zakupu komputerów lub innego sprzętu audiowizualnego, stosownego oprogramowania (w tym uwzględniającego potrzeby edukacyjne dzieci z niepełnosprawnością) oraz zabezpieczenie wychowanków pieczy zastępczej, rodzin zastępczych, a także pracowników instytucji pieczy zastępczej, w środki ochrony osobistej oraz w środki dezynfekcyjne. Dodatkowo w ramach projektu zakupiono sprzęt niezbędny do wyposażenia miejsc izolacji/kwarantanny dla wychowanków pieczy zastępczej. Według wstępnych danych wsparciem objęto 33 079 podmiotów pieczy zastępczej. Na dzień 31 grudnia 2020 r. podmioty te wydatkowały 114,5 mln zł, w tym zakupiono i przekazano:

- sprzęt komputerowy z oprogramowaniem 33 698 sztuk;
- sprzęt multimedialny 17 553 sztuk;
- dla 111 630 osób przekazano maseczki i rękawiczki i płyny dezynfekcyjne;
- powstały 1 062 miejsca kwarantanny.

II. Charakterystyka systemu wspierania rodziny

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys zagrażający dobru dziecka. Rodzina, w wyniku podjętej z nią pracy, powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone.

Praca z rodziną prowadzona jest głównie w formie usług asystenta rodziny, natomiast pomoc w opiece i wychowaniu prowadzona jest w formie:

- 1) placówek wsparcia dziennego;
- 2) rodzin wspierających.

1. Asystent rodziny

Funkcja asystenta rodziny jest znaczącym elementem systemu wspierania rodziny w środowisku. Może on zostać przydzielony rodzinie przeżywającej problemy opiekuńczo-wychowawcze na wniosek pracownika socjalnego lub na mocy decyzji sądu rodzinnego. W 2020 r. zatrudnionych było ogółem 3 824 asystentów rodziny, tj. o 2,8% mniej niż w 2019 r. (3 934 asystentów), z tego 3 318 (tj. 87%) asystentów było zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy oraz 506 (tj. 13%) asystentów zatrudnionych było na podstawie umów o świadczenie usług.

Oznacza to wzrost o 1 pkt procentowy liczby asystentów zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę w stosunku do 2019 r., i świadczy o tym, że samorząd gminy utrzymuje tak bardzo postulowaną przez samych asystentów rodziny formę ich zatrudnienia.

Na zatrudnienie asystentów rodziny w 2020 r. gminy wydały ogółem 165 130 tys. zł (w 2019 r. – 152 373 tys. zł), co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 8,4%. Gminy z własnych środków wydatkowały na ten cel 153 832 tys. zł (98 035 tys. zł w 2019 r.), co oznacza wzrost o 57% w stosunku do 2019 r. Kwota ta stanowi 93,2% ogółu wydatków na ten cel w 2020 r. Pozostałe źródła finansowania wynagrodzeń asystentów rodziny stanowiły środki z funduszu pracy oraz fundusze unijne. W 2020 r. w ramach realizacji *Programu asystent rodziny na rok 2020* na dofinansowanie dodatku do wynagrodzenia dla asystentów

rodziny aktywnie działających w okresie zwalczania pandemii COVID-19, resort rodziny uruchomił środki z Funduszu Pracy na łączną kwotę 4,4 mln zł.

Tab. 1. Asystenci rodziny wg województw w latach 2017–2020

Województwo	Liczba asystentów rodziny w województwie					Liczba gmin w województwie	Procent gmin w województwie, w których zatrudniono asystenta rodziny			
	2017	2018	2019	2020	dynamika rok 2019 =100		2017	2018	2019	2020
Dolnośląskie	302	288	301	294	98	169	98	96	98	95
Kujawsko-pomorskie	248	246	241	237	98	144	94	95	94	94
Lubelskie	262	252	248	235	95	213	92	91	90	87
Lubuskie	134	131	128	125	98	82	96	100	99	96
Łódzkie	254	238	249	241	97	177	88	88	86	85
Małopolskie	320	309	301	284	94	182	98	96	95	95
Mazowieckie	445	459	462	467	101	314	90	89	90	93
Opolskie	97	97	95	89	94	71	96	97	96	94
Podkarpackie	216	210	212	202	95	160	96	94	96	92
Podlaskie	129	124	136	126	93	118	72	66	71	67
Pomorskie	238	242	241	233	97	123	99	98	98	97
Śląskie	408	418	423	420	99	167	93	96	95	95
Świętokrzyskie	143	138	140	131	94	102	95	92	94	93
Warmińsko-mazurskie	184	171	175	170	97	116	97	95	97	96
Wielkopolskie	385	388	373	375	101	226	96	96	96	96
Zachodniopomorskie	211	209	209	195	93	113	98	97	97	98
POLSKA	3 976	3 920	3 934	3 824	99	2 477	94	93	93	92

Zródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2017–2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Ponadto od 2017 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329), zwanej dalej „ustawą „Za życiem”, asystentom rodziny przypisana jest rola koordynatora w zakresie usług wsparcia oferowanego kobietom w ciąży oraz ich rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Działania podejmowane przez asystenta polegają przede wszystkim na opracowaniu wspólnie z osobami zainteresowanymi katalogu możliwych do uzyskania form wsparcia oraz występowaniu w ich imieniu, w celu skorzystania przez nie z należącej im pomocy.

Zgodnie z danymi uzyskanymi ze sprawozdań wojewódzkich z realizacji *Programu asystent rodziny na rok 2020* liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach *Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”* w 2020 r. wyniosła 809, w tym liczba rodzin z kobietą, która jest w zagrożonej ciąży – 147.

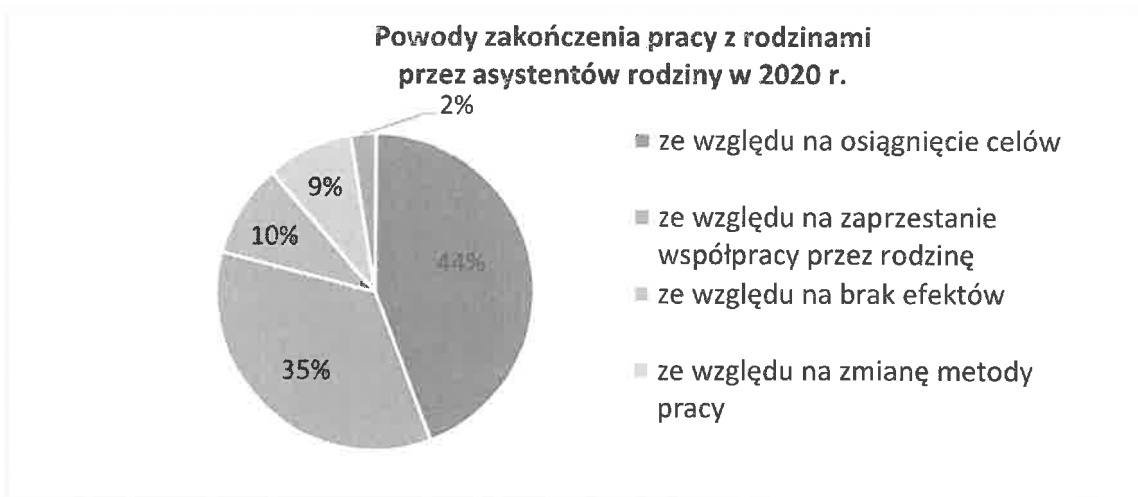
Ogółem w 2020 r. w ramach realizacji ustawy z usług asystentów rodziny skorzystało 41 906 rodzin (w 2019 r. 44 324 rodzin), w tym 7 932 rodzin (tj. 18,9%) zobowiązanych zostało do współpracy z asystentem rodziny przez sąd. W stosunku do 2019 r. oznacza to wzrost o 14% liczby rodzin, do których sąd skierował asystenta rodziny, (w 2019 r. było to 6 956 rodzin,

co stanowiło 15,7% ogółu rodzin, z którymi pracował asystent). Na wzrost ten wpływ ma m.in. wprowadzenie ustawą z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. poz. 406), gwarancji pozwalającej zapobiec umieszczeniu dziecka w pieczy jedynie z powodu ubóstwa rodziców. Użycie tego środka jest możliwe po wyczerpaniu wszystkich narzędzi wsparcia rodziny określonych w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) oraz w ustawie, czyli także po wykorzystaniu pracy prowadzonej przez asystenta rodziny z rodziną. Z danych tych wynika także, że charakter problemów wychowawczych, z którymi zmagają się rodziny jest coraz bardziej złożony.

Spośród 41 906 rodzin, z którymi asystenci rodziny prowadzili pracę w 2020 r., dla 11 600 rodzin (co stanowi 28% ogółu) współpraca ta zakończyła się w 2020 r., w tym w 5 159 przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów (44% rodzin).

Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w 2020 r. wyniósł 25 miesięcy, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r., kiedy czas ten wynosił przeciętnie 21 miesięcy. Skomplikowana i niejednokrotnie wyjątkowo złożona sytuacja rodzin skłania podmioty organizujące pracę z rodziną do wydłużania okresu pracy asystenta rodziny. Tym samym jej efekty widoczne są w wielu przypadkach w kolejnych latach.

Według stanu na ostatni dzień 2020 r. przeciętnie jeden asystent rodziny miał pod opieką, podobnie jak w 2019 r. – 9 rodzin.

2. Placówki wsparcia dziennego

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, niejednokrotnie potrzebują pomocy w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania, itp. Ważną rolę w sferze pomocy w opiece i wychowaniu dzieci pełnią placówki wsparcia dziennego. Dostęp do tego narzędzia wsparcia rodziny powinien być na tyle szeroki, aby miejsce w nim znalazły nie tylko dzieci kierowane przez ośrodki pomocy społecznej, ale także dzieci, które przyprowadzają rodzice lub opiekunowie.

W 2020 r. na obszarze Polski działało 1 927 placówek wsparcia dziennego, co oznacza wzrost o 4 placówki w stosunku do 2019 r. (1 923), w tym 1 089 placówek prowadzonych było przez inny podmiot niż samorząd gminy.

W 2020 r. do gminnych placówek wsparcia dziennego uczęszczało 32 007 dzieci (w 2019 r. 37 748 dzieci).

W 2020 r. na prowadzenie placówek wsparcia dziennego samorządy gminne wydały ogółem 213 313 tys. zł (206 897 tys. zł w 2019 r.), co oznacza wzrost o 3,1% w stosunku do 2019 r., w tym na placówki wsparcia dziennego prowadzone przez inne podmioty niż gmina – 101 866 tys. zł (99 539 tys. zł w 2019 r.). Wydaje się, że stan liczebny placówek wsparcia dziennego i ilość korzystających z niej dzieci i tak jest stosunkowo wysoka wobec faktu, iż w trakcie 2020 – z powodów epidemicznych – działalność placówek była okresowo zawieszana albo ograniczana do pracy zdalnej.

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie: opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej, realizowanej przez wychowawców – pedagogów. W 2020 r. placówki typu opiekuńczego stanowiły 60% ogółu placówek wsparcia dziennego. Placówki specjalistyczne i pracy podwórkowej stanowiły odpowiednio 22% i 18% ogółu placówek.

Placówki wsparcia dziennego może także prowadzić samorząd powiatu. W 2020 r. działało 61 placówek wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym, w tym 31 placówek prowadzonych były przez podmiot inny niż samorząd powiatowy.

Wydatki poniesione przez powiaty w 2020 r. na funkcjonowanie ponadgminnych placówek wsparcia dziennego wyniosły 8 798 tys. zł, w tym na placówki prowadzone przez inny podmiot niż powiat wydano 2 437 tys. zł, co oznacza spadek łącznych kosztów w stosunku do 2019 r., w którym wydano 9 430 tys. zł, w tym na placówki prowadzone przez inny podmiot niż samorząd powiatowy wydano w 2019 r. – 2 863 tys. zł.

3. Rodziny wspierające

Rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może, przy współpracy asystenta rodziny, zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca jest to rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi. Rodzina wspierająca pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

W 2020 r. funkcjonowało 67 rodzin wspierających, z tego 7 rodzin wspierających prowadziło pracę nie dłużej niż 3 miesiące, 40 – nie dłużej niż 12 miesięcy. W 20 przypadkach wskazano, że rodziny wspierające prowadziły pracę dłużej niż rok. W 2020 r. z pomocy rodzin wspierających korzystały 72 rodziny.

III. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej

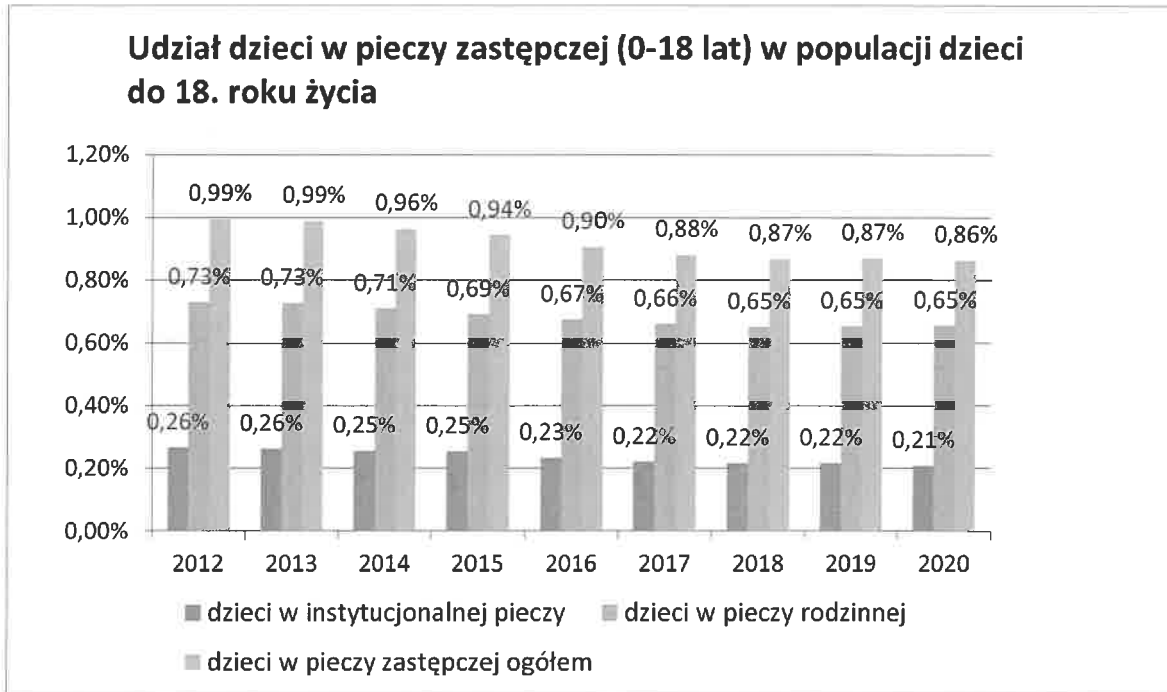
Oprócz działań o charakterze profilaktycznym, mających na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, w obszarze wsparcia rodziny prowadzone są działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Piecza zastępcza powinna mieć charakter jedynie okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Jednak należy podkreślić, że zdarzają się sytuacje, w których dobro dziecka wymaga utrzymywania tej formy opieki aż do pełnoletności, wówczas w istocie dochodzi do opieki długoterminowej.

Na podstawie postanowienia sądu dziecko może zostać umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2020 r. wyniosła ogółem 72 063, wobec 72 450 w 2019 r. (spadek o 0,5%). Struktura wg form umieszczenia dzieci w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej, zobrazowana na poniższym wykresie, potwierdza utrzymanie pożądanej przewagi formy rodzinnej nad instytucjonalną. W 2020 r. wskaźnik deinstytucjonalizacji wyniósł 77%.

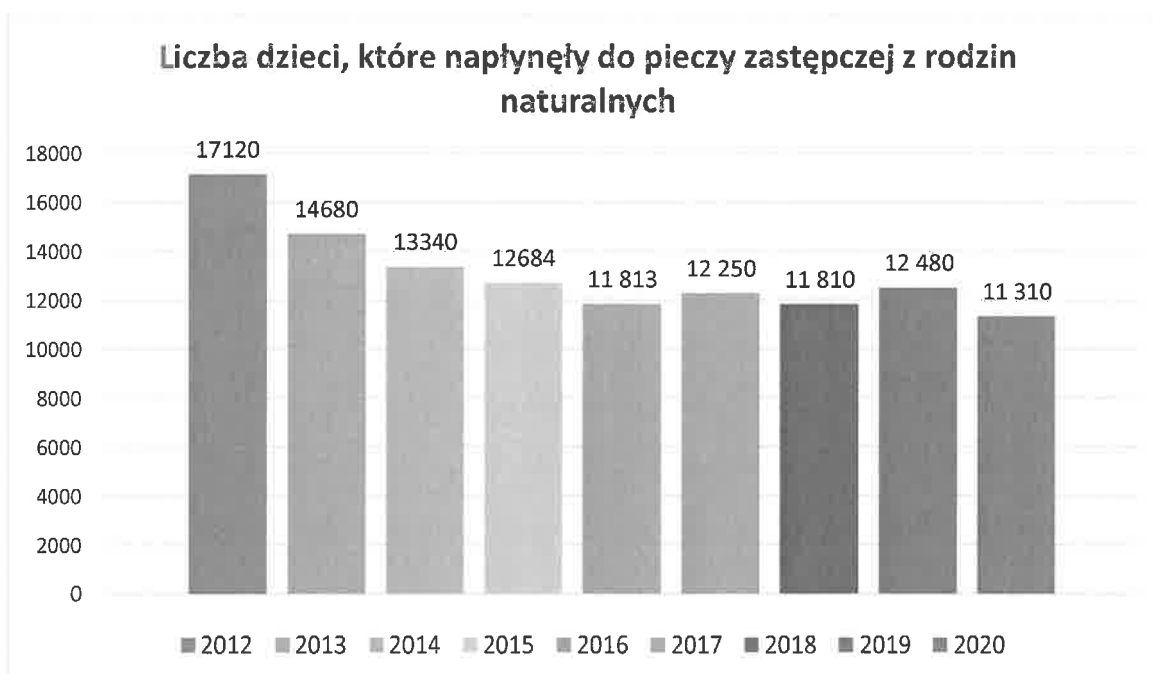
Odsetek dzieci (0–18 lat), umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci w przedziale do 18. roku życia obniżył się w 2020 o 0,01 pkt procentowego i osiągnął poziom 0,86%.

Tab. 2. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015–2020

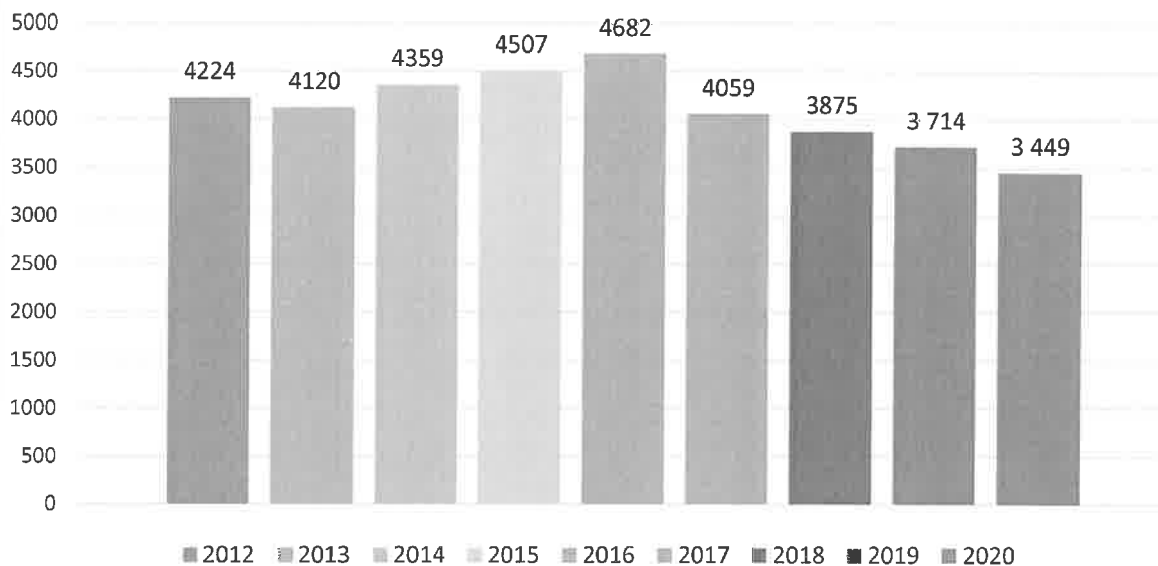
Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2019=100
Ogółem:	76 503	74 757	73 129	72 339	72 450	72 063	99,47
Rodzinna piecza zastępcza	56 986	56 544	55 721	55 288	55 458	55 772	100,57
% udział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (wskaźnik deinstytucjonalizacji)	74%	76%	76%	76%	77%	77%	x
Instytucjonalna piecza zastępcza	19 517	18 213	17 408	17051	16 992	16 291	95,87
% udział dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	26%	24%	24%	24%	23%	23%	x

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015 – 2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

W 2020 r. z rodzin naturalnych do rodzinnych form pieczy zastępczej skierowanych zostało 7 602 dzieci (wobec 8 065 dzieci w 2019 r.), natomiast do form instytucjonalnych 3 708 dzieci (wobec 4 415 dzieci w 2019 r.).

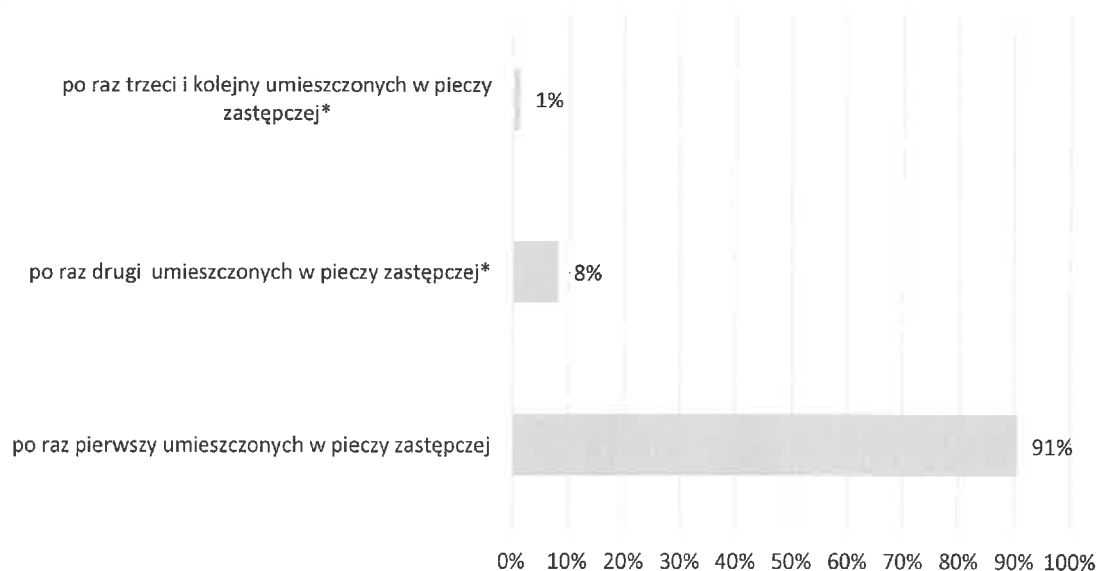
Liczba dzieci z pieczy zastępczej w wieku do 18. r. ż., które powróciły do rodzin naturalnych

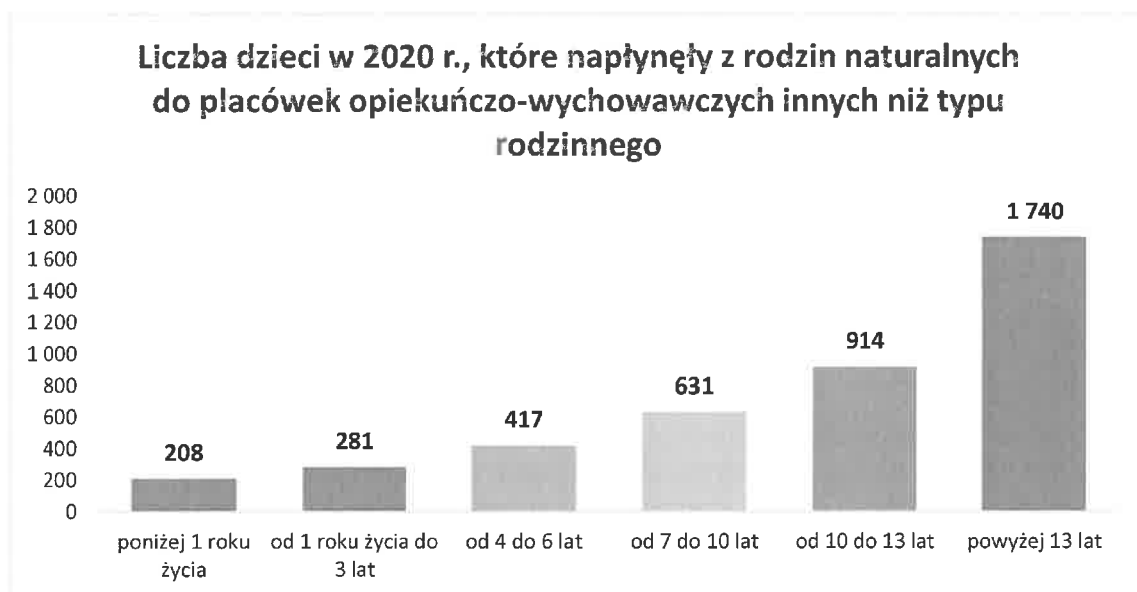
Jak prezentują powyższe dane w 2020 r. napłynęło do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych 11 310 dzieci, tj. o 1 170 dzieci mniej niż w roku poprzednim. W przypadku liczby dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych, można zaobserwować jej spadek (o 265 dzieci) w stosunku do 2019 r. Spadek liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej mógł być jednak także spowodowany stanem epidemii COVID-19 i specjalnym trybem pracy sądów rodzinnych, stąd też do danych tych należy podchodzić ostrożnie.

Strukturę umieszczeń w pieczy zastępczej w 2020 r. obrazuje poniższy wykres. Warto podkreślić, że 91% ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej stanowią dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej po raz pierwszy.

Struktura umieszczeń w pieczy zastępczej w 2020 r.

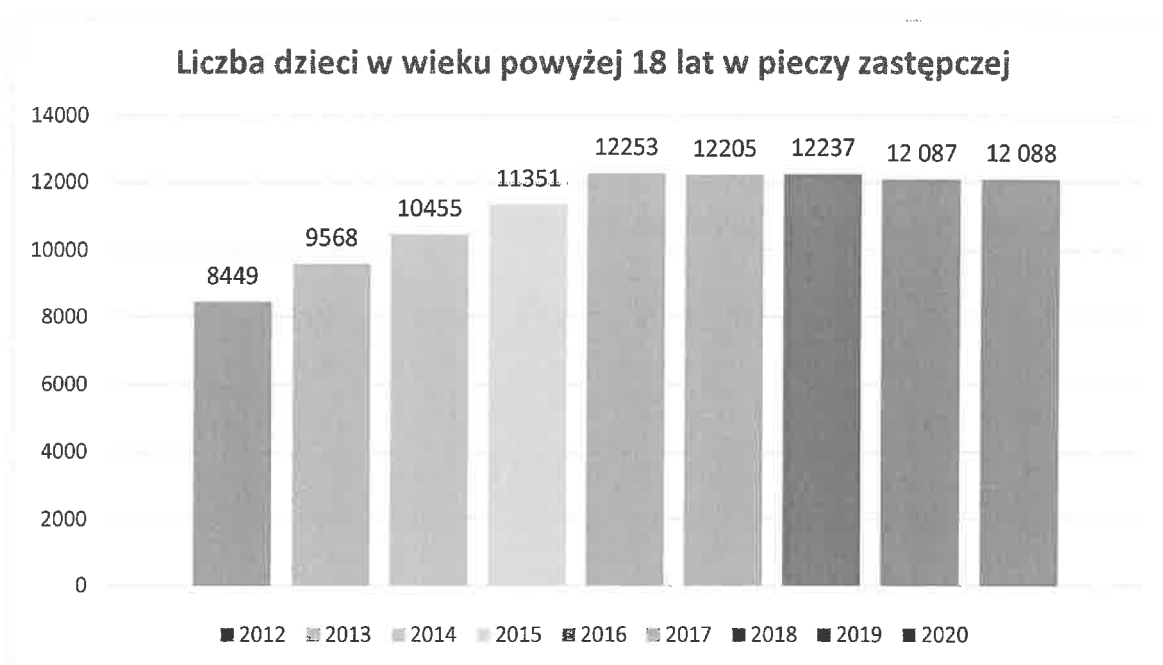

Poniższy wykres przedstawia liczbę dzieci w 2020 r. w podziale na wiek, które napłynęły z rodzin naturalnych do placówek opiekuńczo-wychowawczych, z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. W 2020 r. łączna liczba ww. dzieci wyniosła 4 191, z kolei w 2019 r. – 4 754. Dane te wskazują zatem na spadek o 11,8% liczby dzieci, skierowanych z rodzin naturalnych do placówek opiekuńczo-wychowawczych (z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego) w porównaniu do 2019. W dalszym ciągu niepokoi jednak fakt umieszczania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieci młodszych.

W świetle przepisów ustawy pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25. roku życia, pod warunkiem, że pobiera naukę (art. 37 ust. 2 ustawy).

Należy zauważyć, że w zestawieniach statystycznych dotyczących liczby podopiecznych w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej ogółem uwzględniane są także osoby, które ukończyły już 18. rok życia i nadal przebywają w pieczy zastępczej. Na koniec 2020 r. w pieczy zastępczej przebywało 12 088 osób, które ukończyły 18. rok życia i kontynuowały naukę. Mając powyższe na uwadze, wart odnotowania jest fakt, że 31 grudnia 2020 r. w pieczy zastępczej przebywało 59 975 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że aż 16,8% ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia. Zjawisko to ilustruje poniższy wykres.

Szczegółowe dane na temat podmiotów pieczy zastępczej i liczby umieszczonych w nich dzieci w ujęciu wieloletnim prezentuje Aneks do niniejszej Informacji.

1. Rodzinna piecza zastępcza

a) Struktura

System rodzinnej pieczy zastępczej obrazuje poniższy schemat:

W 2020 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 55 772 dzieci umieszczonych w 36 839 podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej. Oznacza to utrzymanie liczby podmiotów na poziomie zbliżonym do o 2019 r. (36 832 podmiotów).

Liczba rodzin zastępczych w 2020 r. wyniosła 36 137. Zatem zaobserwować można nieznaczny spadek liczby rodzin (spadek o 27 rodzin) w stosunku do 2019 r. Największy spadek w 2020 r. w stosunku do roku poprzedniego (tj. o 0,8%) dotyczył liczby rodzin zastępczych niezawodowych. Natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych spadła o 0,4% w stosunku do 2019 r. Rodziny zastępcze stanowiły 98% ogólnej liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, a pozostałe 2%, w liczbie 702, to rodzinne domy dziecka, których liczba w stosunku do 2019 r. wzrosła o 5%.

Tab. 3. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej w latach 2015–2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika
							2019 = 100
Ogółem	38 847	38 459	37 877	37 252	36 832	36 838	100,02
rodziny zastępcze spokrewnione	24 785	24 459	23 995	23 544	23 221	23 290	100,30
rodziny zastępcze niezawodowe	11 549	11 395	11 228	10 969	10 776	10 689	99,19
rodziny zastępcze zawodowe	2 025	2 071	2 086	2 126	2 167	2 157	99,54
rodzinne domy dziecka	488	534	568	613	668	702	105,09

Zródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Tab. 4. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej wg województw

LP.	Województwo	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	Ogółem
1	Dolnośląskie	2 652	1 057	143	80	3 932
2	Kujawsko-pomorskie	1 298	639	134	51	2 122
3	Lubelskie	1 118	470	94	21	1 703
4	Lubuskie	860	384	86	14	1 344
5	Łódzkie	1 899	821	157	48	2 925
6	Małopolskie	1 199	575	191	25	1 990
7	Mazowieckie	2 669	1 204	165	63	4 101
8	Opolskie	600	311	58	20	989
9	Podkarpackie	673	408	89	11	1 181
10	Podlaskie	601	250	53	12	916
11	Pomorskie	1 450	646	193	109	2 398
12	Śląskie	3 183	1 484	278	97	5 042
13	Świętokrzyskie	683	281	33	12	1 009
14	Warmińsko-mazurskie	1 081	531	123	36	1 771
15	Wielkopolskie	1 776	1 018	252	32	3 078
16	Zachodniopomorskie	1 548	610	108	71	2 337
	RAZEM	23 290	10 689	2 157	702	36 838

Zródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2020 r.).

Tab. 5. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w latach 2015–2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Dynamika
							2019 = 100
Ogółem	56 986	56 544	55 721	55 288	55 458	55 772	100,6
rodziny zastępcze spokrewnione	31 951	31 647	30 816	30 185	29 868	29 877	100,0
rodziny zastępcze niezawodowe	15 486	15 268	14 838	14 528	14 287	14 232	99,6
rodziny zastępcze zawodowe	6 371	6 270	6 355	6 572	6 817	6 874	100,8
rodzinne domy dziecka	3 178	3 359	3 712	4 003	4 486	4 789	106,8

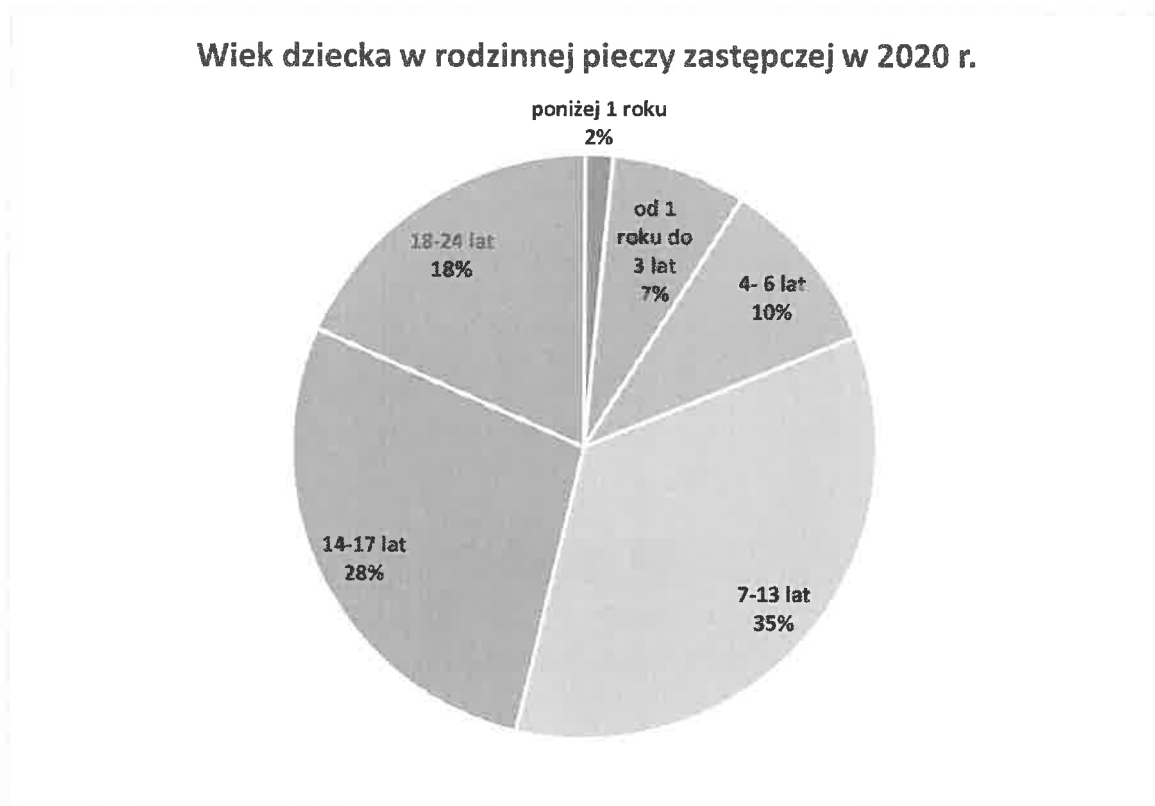
Zródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Tab. 6. Liczba dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019–2020 wg województw

Lp	Województwo	Rodziny zastępcze spokrewnione			Rodziny zastępcze niezawodowe			Rodziny zastępcze zawodowe			Rodzinne domy dziecka			Ogółem		
		2019	2020	dynamika rok 2019=100	2019	2020	dynamika rok 2019=100	2019	2020	dynamika rok 2019=100	2019	2020	dynamika rok 2019=100	2019	2020	dynamika rok 2019=100
1	Dolnośląskie	3 364	3 382	101	1 370	1 341	98	483	465	96	535	540	101	5 752	5 728	100
2	Kujawsko-pomorskie	1 686	1 683	100	856	867	101	428	435	102	302	337	112	3 272	3 322	102
3	Lubelskie	1 484	1 481	100	635	645	102	303	311	103	146	146	100	2 568	2 583	101
4	Lubuskie	1 119	1 095	98	499	509	102	360	315	88	82	106	129	2 060	2 025	98
5	Łódzkie	2 477	2 505	101	1 041	1 025	98	376	414	110	265	295	111	4 159	4 239	102
6	Małopolskie	1 510	1 555	103	777	755	97	421	461	110	147	151	103	2 855	2 922	102
7	Mazowieckie	3 391	3 396	100	1 569	1 561	99	521	521	100	395	426	108	5 876	5 904	100
8	Opolskie	775	748	97	446	422	95	189	191	101	130	133	102	1 540	1 494	97
9	Podkarpackie	924	889	96	573	575	100	274	258	94	45	68	151	1 816	1 790	99
10	Podlaskie	776	801	103	362	338	93	166	187	113	96	93	97	1 400	1 419	101
11	Pomorskie	1 822	1 872	103	863	922	107	554	559	101	770	792	103	4 009	4 145	103
12	Śląskie	3 969	3 935	99	1 970	1 919	97	1 033	1 041	101	625	640	102	7 597	7 535	99
13	Świętokrzyskie	890	883	99	360	362	101	102	100	98	86	82	95	1 438	1 427	99
14	Warmińsko-mazurskie	1 397	1 390	99	748	733	98	413	416	101	194	249	128	2 752	2 788	101
15	Wielkopolskie	2 277	2 306	101	1 402	1 417	101	798	786	98	172	207	120	4 649	4 716	101
16	Zachodniopomorskie	2 007	1 956	97	816	841	103	396	414	105	496	524	106	3 715	3 735	101
-	RAZEM	29 868	29 877	100	14 287	14 232	100	6 817	6 874	101	4 486	4 789	107	55 458	55 772	101

Źródło: Opracowanie MRPIPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - lat 2019-2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej na dzień 31 grudnia 2020 r. wskazuje, że w 2020 r. w stosunku do 2019 r., nastąpił wzrost liczby dzieci umieszczonych zarówno w rodzinach zastępczych zawodowych (o 0,8%), jak i w rodzinnych domach dziecka (o 6,7%). Natomiast w pozostałych formach rodzinnej pieczy zastępczej (rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe) liczba dzieci utrzymywała się na podobnym poziomie jak w roku poprzednim.

Struktura wiekowa dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej wskazuje, że najliczniej reprezentowana jest nadal grupa wiekowa 7–13 lat (19 444 dzieci) i tu odnotować należy nieznaczny spadek w porównaniu do 2019 r. – 19 596 dzieci. Lekki wzrost nastąpił w grupie pełnoletnich wychowanków w grupie wiekowej 18–24 lat (10 240 osób). W 2019 r. grupa ta liczyła 10 083 osoby.

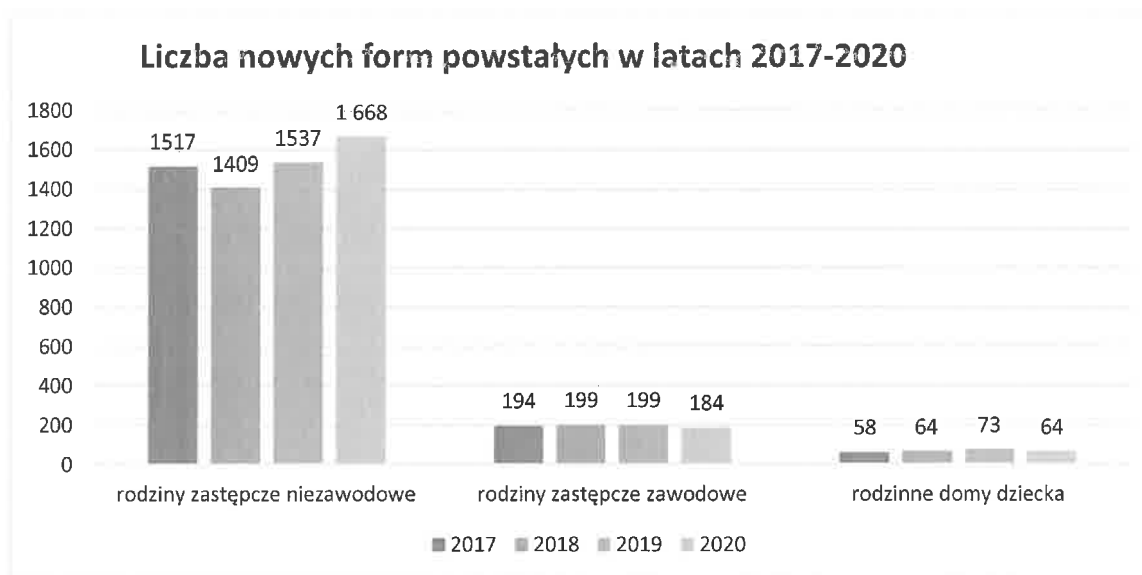
Zgodnie z danymi statystycznymi w 2020 r. z rodzinnych form pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 2 034 dzieci, natomiast przysposobionych zostało 1 145 wychowanków. Liczba dzieci, które w 2020 r. powróciły do swoich rodzin naturalnych, zmalała w porównaniu do 2019 r.

W 2020 r. 3 939 pełnoletnich osób opuściło rodzinne formy pieczy zastępczej. Pełnoletni wychowankowie pieczy rodzinnej w 79% przypadków założyli własne gospodarstwa domowe (3 095 osób), co należy uznać za bardzo dobry wynik. Spośród osób pełnoletnich, które opuściły rodziny zastępcze w 2020 r., do rodzin naturalnych powróciło 159 osób, natomiast spośród osób pełnoletnich, które opuściły rodzinne domy dziecka, do rodzin naturalnych powróciło 19 osób. Grupa 10 240 wychowanków w wieku 18–24 lata po osiągnięciu pełnoletności pozostaje w dotychczasowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.

Na koniec 2020 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywały 124 małoletnie matki.

Zaobserwowano wzrost liczby nowopowstałych form rodzinnej pieczy zastępczej z 1 809 w 2019 r. do 1 916 w 2020 r. (wzrost o 6%). Wzrost ten wynika ze wzrostu liczby nowopowstałych rodzin niezawodowych (w 2019 r. – 1 537, w 2020 r. – 1 668). Spadek odnotowany w liczbie nowopowstałych rodzinnych domów dziecka (w 2019 r. – 73, w 2020 r. – 64) i nowopowstałych rodzin zastępczych zawodowych (w 2019 r. – 199, w 2020 r. – 184).

W latach 2017–2020 struktura nowopowstałych form rodzinnych prezentowała się następująco:

Istotnym wskaźnikiem, mającym wpływ na podaż miejsc w rodzinach zastępczych i placówkach typu rodzinnego, jest liczba takich form, które nie deklarują chęci przyjęcia nowych dzieci, a w których wychowankowie przebywają wyłącznie na podstawie art. 37 ust. 2 ustawy, czyli są to osoby pełnoletnie, w tym legitymujące się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, uczące się w szkole, na uczelni, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego, bądź też na kursach – w przypadku osób niepełnosprawnych.

b) Wsparcie rodzin zastępczych – organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

We wspieraniu rodzin zastępczych w codziennych obowiązkach kluczową rolę pełni koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zatrudniony przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2020 r. pod opieką 1 766 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej znalazło się 27 419 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, tj. ponad 74% ogółu podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej. Pozytywnie należy ocenić wzrost liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do 2019 r.

W 2020 r. rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka udzielono 127 010 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Jest to ponad 7-procentowy spadek w stosunku do 2019 r. (137 157 porad).

Tab. 7. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2020

Województwo	Liczba powiatów	Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej						Dynamika rok 2019 = 100
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Dolnośląskie	30	163	164	178	183	185	184	99
Kujawsko-	23	79	81	81	77	78	80	103
Lubelskie	24	64	70	69	71	71	69	97
Lubuskie	14	62	72	72	71	76	77	101
Łódzkie	24	109	119	110	98	112	126	113
Małopolskie	22	91	90	84	92	81	94	116
Mazowieckie	42	175	182	193	210	217	211	97
Opolskie	12	35	34	35	39	42	43	102
Podkarpackie	25	70	73	76	75	72	71	99
Podlaskie	17	47	44	48	50	51	47	92
Pomorskie	20	121	123	119	121	126	115	91
Śląskie	36	198	198	199	234	231	226	98
Świętokrzyskie	14	53	60	65	61	59	60	102
Warmińsko-mazurskie	21	95	95	97	97	98	98	100
Wielkopolskie	35	141	147	198	162	159	163	103
Zachodniopomorskie	21	94	91	101	100	99	102	103
Ogółem	380	1 597	1 643	1 725	1 741	1 757	1 766	101

Zródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

c) Świadczenia dla rodzin zastępczych

Wysokość świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej jest zróżnicowana ze względu na to, czy jest to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa lub rodzinny dom dziecka. Na dzieci o specjalnych potrzebach opiekuńczo-wychowawczych przysługują dodatki do świadczeń.

Dane o wydatkach na świadczenia przysługujące rodzinom zastępczym w latach 2015–2020 zostały przedstawione w poniższych tabelach:

Tab. 8. Wydatki na świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2020

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika rok 2019 = 100
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w spokrewnionej rodzinie zastępczej	265 454	260 963	256 858	257 066	255 500	254 662	100
2.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka	301 665	299 749	298 775	309 965	320 391	329 045	103
3.	Dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	12 235	12 608	12 934	14 045	15 075	15 790	105
4.	Dodatek na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969)	16	11	10	11	7	5	74
5.	Razem	579 370	573 331	568 578	581 088	590 973	599 503	101

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2020.

Tab. 9. Inne świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2020

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika Rok 2019 = 100
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
1.	Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	6 978	5 853	6 570	6 293	7 061	6 195	88
2.	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	1 741	1 441	1 241	1 323	1 657	1 591	96
3.	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	3 363	3 426	3 397	3 847	4 142	3 123	75

4.	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	13 995	15 384	15 988	17 894	19 931	22 964	115
5.	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	878	1 012	1 447	1 363	1 724	1 205	70
6.	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu	696	676	828	1 082	1 124	1 031	92
7.	Środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	312	491	521	463	556	547	98
8.	Razem	27 963	28 282	29 993	32 265	36 195	36 657	101

Zródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2020.

W 2020 r. kontynuowano wypłatę dodatków wychowawczych oraz dodatków do zryczałtowanej kwoty. Korzystało z nich ponad 45,9 tys. dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, 1,5 tys. dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz 14 tys. dzieci, które są umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych.

W 2020 r. na realizację dodatków wychowawczych, dodatków do zryczałtowanej kwoty i dodatków w wysokości świadczenia wychowawczego (wraz z kosztami obsługi) wydatkowano łącznie 361 746,3 tys. zł. Wydatki na dodatki wychowawcze wyniosły 273 897,4 tys. zł, a na dodatki do zryczałtowanej kwoty i dodatki w wysokości świadczenia wychowawczego (wraz z kosztami obsługi) wydatkowano 87 848,9 tys. zł.

Na realizację świadczenia „Dobry start” dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej wydatkowano 11 896 tys. zł (bez kosztów obsługi).

Tab. 10. Wydatki na wynagrodzenia rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka i wydatki na ten cel w latach 2015–2020

Lp.	Rodzaj wynagrodzenia	Wydatki (w tys. zł)						Dynamika rok 2019 = 100
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
		w tys. zł						
1.	Wynagrodzenia dla rodziny zastępczej zawodowej	68 975	71 384	73 660	78 441	82 866	91 503	110
1.1.	za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej	45 608	48 617	51 369	56 226	60 903	68 065	112
1.1.1	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej	357	291	425	501	667	564	85
1.2.	za okres pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego	23 367	22 767	22 290	22 215	21 964	23 437	107

1.2.1	dodatek dla rodziny, w której przebywa przez okres dłuższy niż 10 dni w miesiącu kalendarzowym więcej niż troje dzieci lub co najmniej jedno dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	1 726	1 575	1 715	2 037	2 005	1 977	99
2.	Wynagrodzenie dla osób prowadzących rodzinny dom dziecka	17 859	20 133	22 126	27 561	27 920	35 751	128
2.1	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej	289	195	75	231	410	627	153
3.	Wynagrodzenie dla zleceniobiorców oraz osób zatrudnionych w rodzinnym domu dziecka, z tytułu:	5 484	6 371	8 269	9 929	11 740	15 591	133
3.1	umowy o pracę	282	381	475	678	585	691	118
3.2	umowy o świadczenie usług	5 202	6 328	8 102	9 225	11 179	15 335	137
4.	Wynagrodzenie dla zleceniobiorców oraz osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, z tytułu:	5 221	5 381	6 598	8 311	10 604	13 965	132
4.1	umowy o pracę	157	204	268	492	420	518	123
4.2	umowy o świadczenie usług	5 064	5 536	6 755	8 218	10 622	13 838	130

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015–2020.

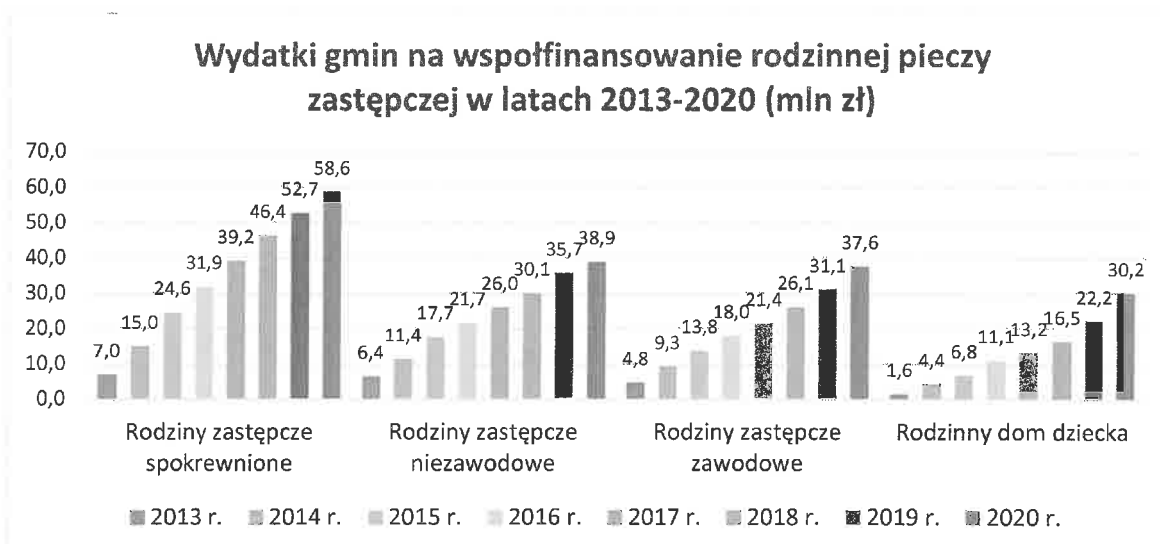
Osoby prowadzące zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują za swoją pracę wynagrodzenie, które obejmuje również czas pozostawania w gotowości do świadczenia pracy. Zgodnie z ustawą osoby te mają prawo do wypoczynku od sprawowania opieki w wymiarze 30 dni kalendarzowych rocznie. Zaobserwować można ok. 10-procentowy wzrost wydatków na wynagrodzenia w rodzinach zastępczych zawodowych i 28-procentowy – w rodzinnych domach dziecka. Największy wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń obserwuje się w wynagrodzeniach osób do pomocy w opiece nad dzieckiem i przy pracach gospodarczych (nawet o 33% w rodzinnych domach dziecka).

Biorąc pod uwagę wydatki jednostek samorządu terytorialnego poziomu powiatowego na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, łącznie z wynagrodzeniami, średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej wynosił w 2020 r. – 1 180 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 3,4% (w 2019 r. 1 141 zł), przy czym w rodzinie zastępczej zawodowej i rodzinnym domu dziecka – 2 426 zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 6,2% (w 2019 r. 2 284 zł). Powyższe kwoty nie zawierają kosztów wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej m.in. kosztów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Wraz z wejściem w życie ustawy, z dniem 1 stycznia 2012 r., gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci – mieszkańców danej gminy – według zasady: 10% kosztów w pierwszym roku pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, 30% – w drugim roku

pobytu dziecka w pieczy zastępczej i 50% – w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2013–2020.

W 2020 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej wyniosły 165 495 tys. zł i były o 23 653 tys. zł, tj. o 17% wyższe niż w 2019 r. Wkład poniesiony przez gminy stanowił 20,9% ogółu wydatków na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz na wynagrodzenia dla osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w 2020 r. (w 2019 r. – 18,7%).

d) Rekrutacja i dobór kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej

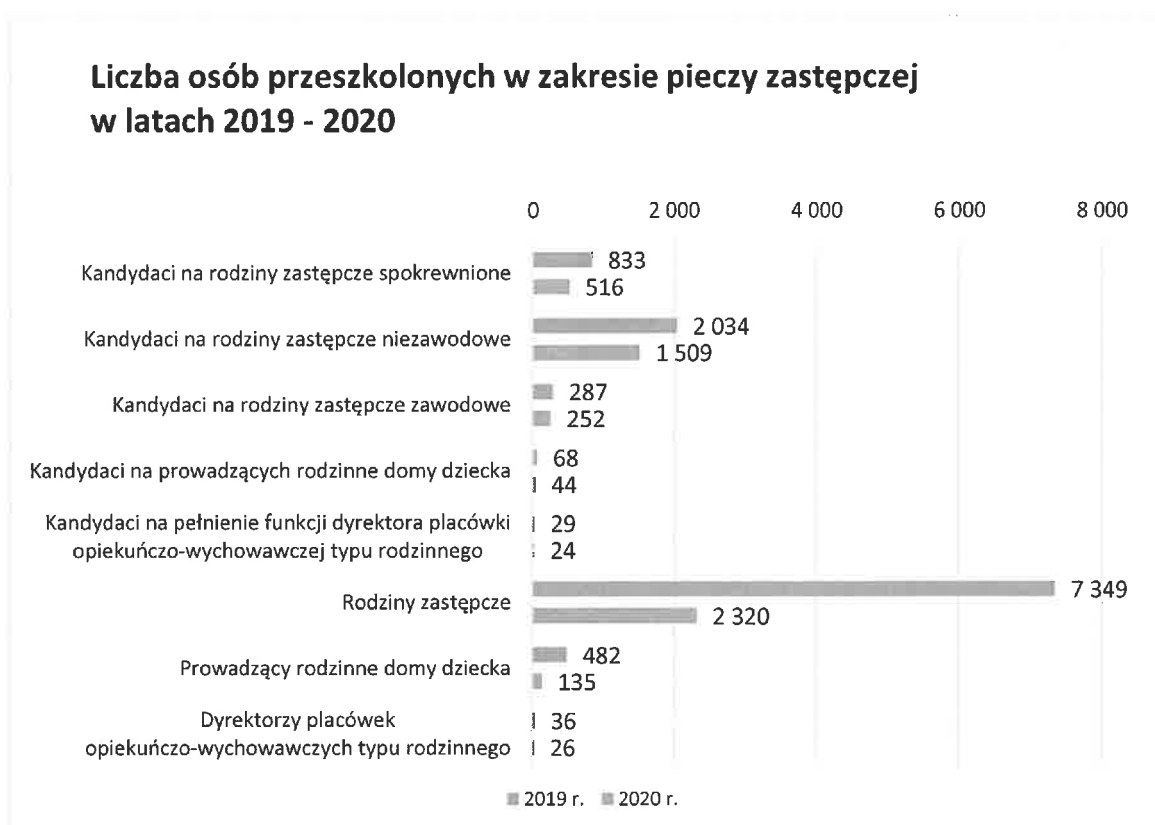
Rekrutacja i dobór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej dokonywane są w oparciu o procedury określone w ustawie. Jest to zadanie własne powiatu. Ustawa szczegółowo określa wymagania, które musi spełniać osoba, która chciałaby pełnić funkcję rodziny zastępczej. Należy jednak w tym miejscu podkreślić, że ostateczną decyzję w tej sprawie podejmuje każdorazowo sąd opiekuńczy powierzając kandydatom pieczę zastępczą nad dzieckiem.

e) Szkolenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka

Szkolenia rodzin zastępczych stanowią jeden z istotnych elementów systemu rodzinnej pieczy zastępczej. Bez dobrego przygotowania merytorycznego i praktycznego niejednokrotnie rodziny zastępcze nie byłyby w stanie podjąć trudom rodzicielstwa zastępczego. Jest ono przeprowadzane na podstawie programów szkoleniowych dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, zatwierdzonych decyzją Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

W 2020 r. Minister Rodziny i Polityki Społecznej wydał 16 decyzji zatwierdzających w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej. W roku sprawozdawczym 2020 przeszkolono 4 826 osób (w 2019 r. – 11 118), tj. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnych domów dziecka lub do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, a także funkcjonujące rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Spadek ten w przeważającej części

niewątpliwie wynikał z faktu zakazu szkoleń w formie stacjonarnej z powodu epidemii COVID-19. Niestety, pomimo wydawanych na bieżąco przez resort rodziny zgód na szkolenia w formie zdalnej, nie wszystkie podmioty o taką zgodę występowały.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2019–2020.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

a) Struktura

Zgodnie z przepisami ustawy placówki opiekuńczo-wychowawcze zobowiązane są zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Celem działania instytucjonalnej pieczy zastępczej jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Ustawa wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych – przez wskazanie terminów etapowego zmniejszania liczby wychowanków placówek i podwyższania granicy wieku dla dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, tak by samorzady terytorialne mogły się do nich odpowiednio organizacyjnie i finansowo przygotować.

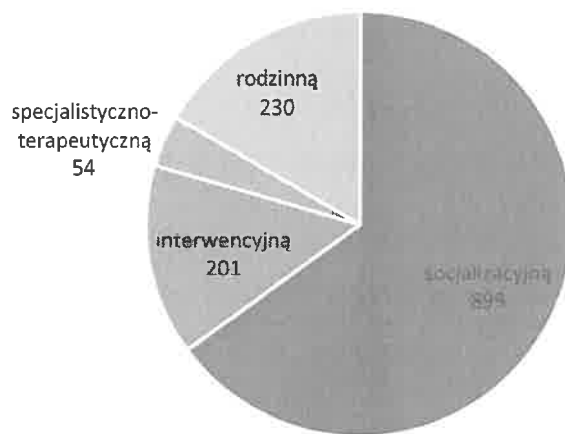
Przepisy ustawy wprowadziły znaczne ograniczenie roli placówek opiekuńczo-wychowawczych w opiece nad dzieckiem – przez regulacje pozwalające na umieszczanie w nich wyłącznie dzieci powyżej 10. roku życia. Zmiany powyższe były wprowadzane sukcesywnie w kolejnych latach tak, aby z dniem 1 stycznia 2020 r. wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie był niższy niż 10 lat.

Ustawa wprowadziła okres przejściowy dochodzenia do standardu liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, funkcjonujących przed dniem

1 stycznia 2012 r., tak aby zmiany te miały charakter ewolucyjny. Placówki te od dnia 2 stycznia 2021 r. powinny być uzyskać standard 14-osobowy.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie Polski działały 1 194 placówki opiekuńczo-wychowawcze, co oznacza zwiększenie liczby placówek w stosunku do 2019 r. o 55.

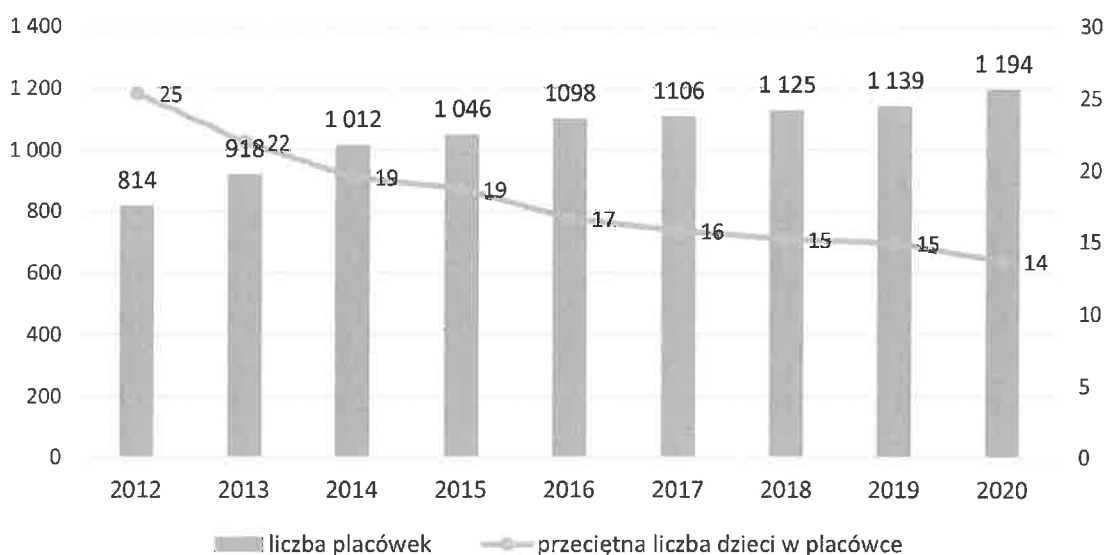
Podział placówek ze względu na realizowane zadania w 2020 r.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w 2020 (stan na dzień 31 grudnia 2020 r.). Dane nie sumują się, ponieważ jedna jednostka organizacyjna może pełnić funkcje kilku placówek opiekuńczo-wychowawczych.

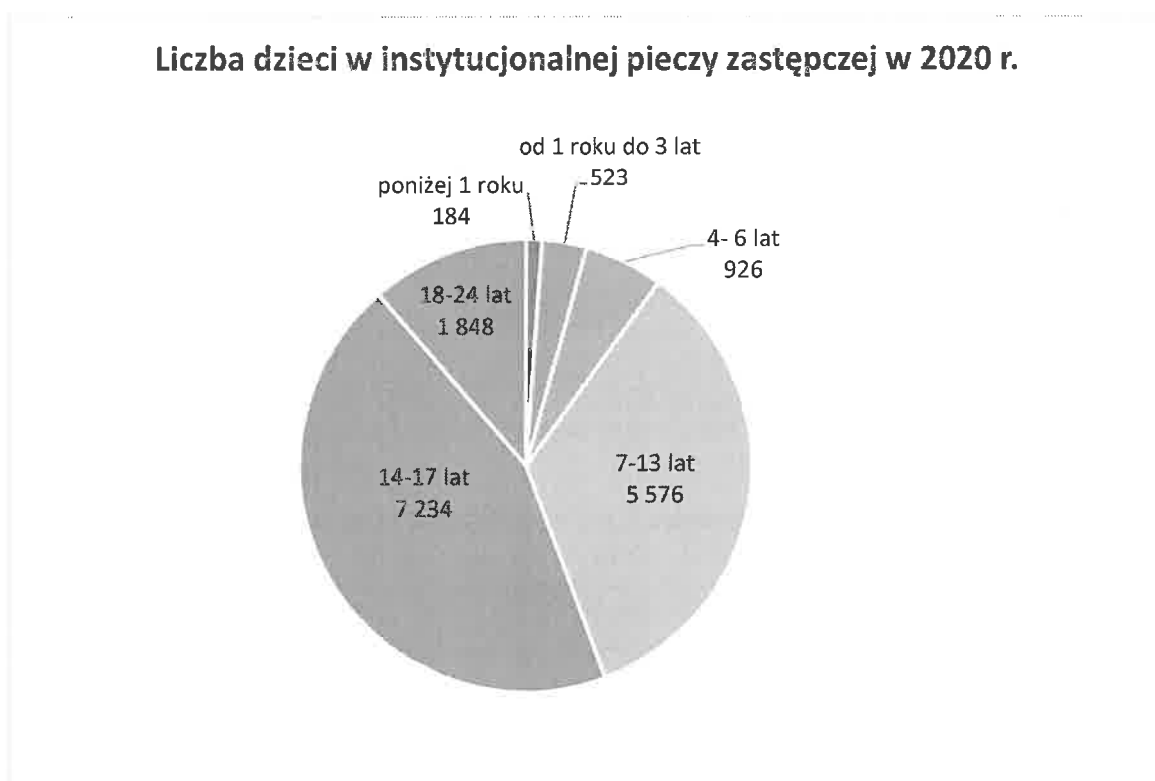
Kolejny wykres obrazuje przeciętną liczbę wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, która na koniec 2020 r. obniżyła się do poziomu – 14 wychowanków.

Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2020

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2012–2020.

Na dzień 1 stycznia 2020 r. – według badania jednorazowego dotyczącego procesu deinstytucjonalizacji¹⁾ – w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało nadal 1 138 dzieci poniżej 7. roku życia, w tym z powodu: pobytu wraz z małoletnią matką – 90 dzieci, stanu zdrowia – 96 dzieci, pobytu ze starszym rodzeństwem – 570 dzieci, z innego powodu – 62 oraz z powodu braku wolnych miejsc w pieczy rodzinnej - 283 dzieci. Wymienione powody w większości są zgodne z przepisami obecnie obowiązującej ustawy, która sankcjonuje takie wyjątki w sytuacjach szczególnych (art. 95 ust. 2 omawianej ustawy). Stanowią one aż 97% wszystkich dzieci poniżej 7. roku życia umieszczonych w pieczy instytucjonalnej. Ponadto w placówkach na dzień 1 stycznia 2021 r. przebywało 928 dzieci w wieku od 7 do 10 lat. Poniższy wykres przedstawia szczegółowo wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej:

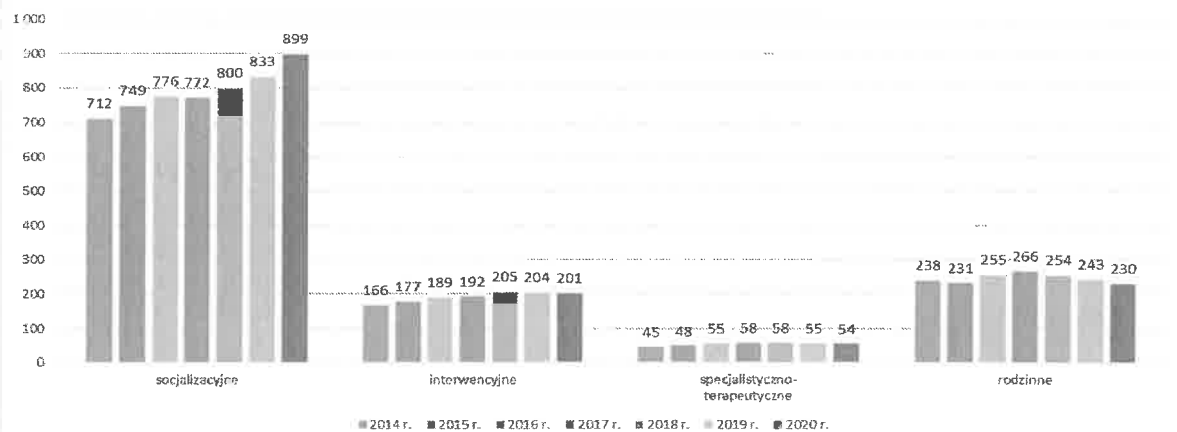
Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na dzień 31 grudnia 2020 r.)

Na 1 194 placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na koniec 2020 r. – 375 placówek działało na zlecenie samorządu powiatowego jako placówki niepubliczne.

Poniższe wykresy przedstawiają podział placówek opiekuńczo-wychowawczych na poszczególne typy (socjalizacyjne, interwencyjne, specjalistyczno-terapeutyczne, rodzinne) oraz porównanie liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych różnych typów w latach 2014–2020.

¹⁾ Informacja dotycząca procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej badająca między innymi spełnianie standardów w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego (Departament Polityki Rodzinnej MRiPS)

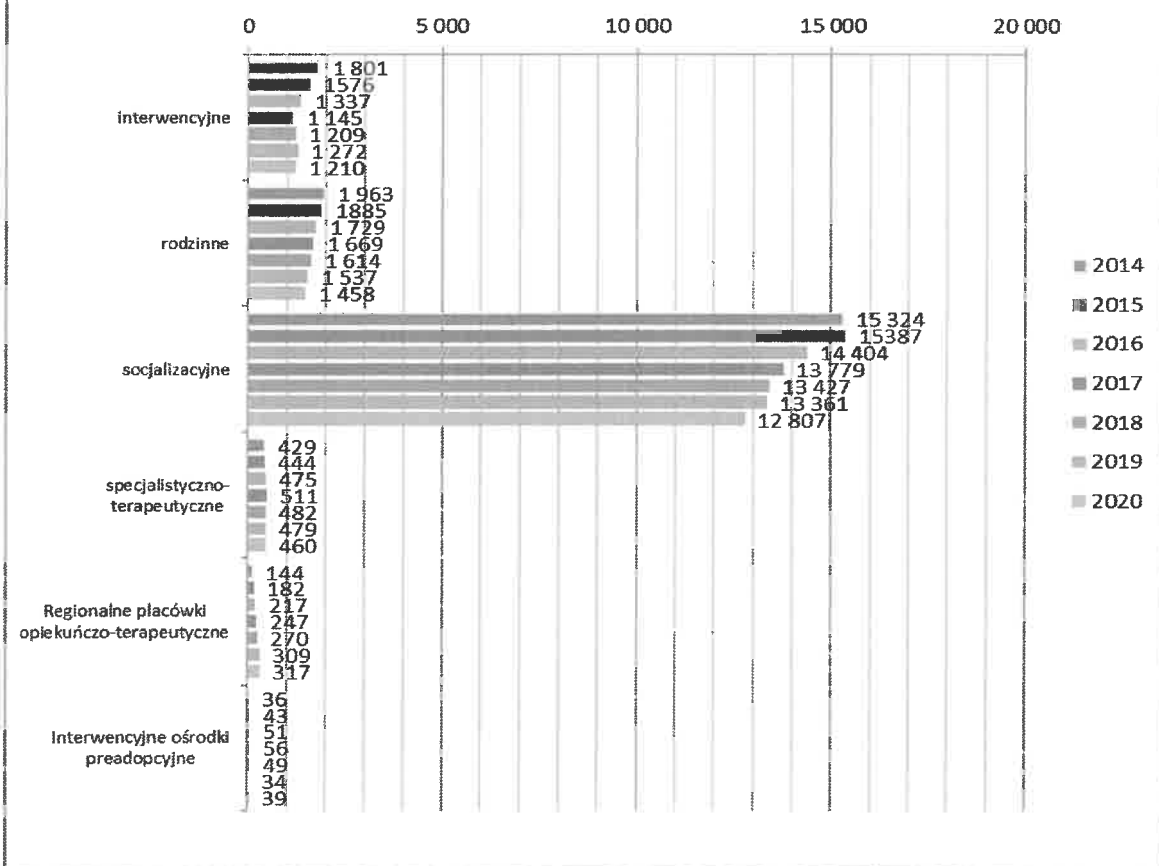
Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2014-2020

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Na dzień 31 grudnia 2020 r. w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej (w tym także prowadzonych przez marszałków województw) przebywało łącznie 16 291 dzieci. W porównaniu z 2019 r. było to o 701 dzieci mniej.

Liczba dzieci w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2014-2020

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

W 2020 r. z instytucjonalnych form pieczy zastępczej do rodzin naturalnych powróciło 1 415 dzieci, natomiast przysposobionych zostało 250 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych oraz regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych.

W 2020 r. grupa pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w wieku 18–24 lata liczyła 1 848 osoby. W 2019 r. liczba ta wyniosła 2 004 osoby.

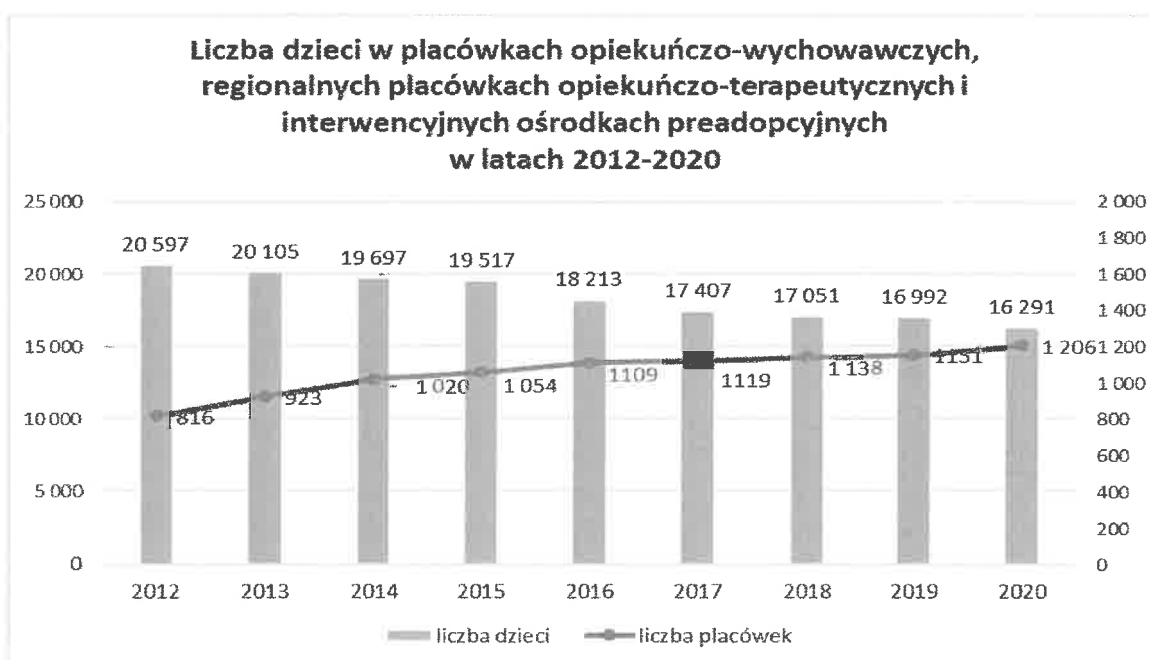
W 2020 r. 2 474 pełnoletnich osób opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze, z czego 771 osób (tj. 31%) powróciło do swoich rodzin naturalnych, natomiast 1 278 osoby (tj. 52%) założyły własne gospodarstwa domowe. Fakt ten, w zestawieniu z 79% dzieci, które założyły własne gospodarstwa domowe, opuszczając rodziny zastępcze, zdaje się świadczyć o gorszym przygotowaniu do startu w dorosłość dzieci – wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Miejsce w pieczy zastępczej znalazły również małoletnie matki z dziećmi. Według danych na 31 grudnia 2020 r. w placówkach znajdowało się 50 małoletnich matek.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. w dwóch działających w Polsce interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych (placówki dla dzieci do 1. roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki, oraz które w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej) przebywało łącznie 39 dzieci.

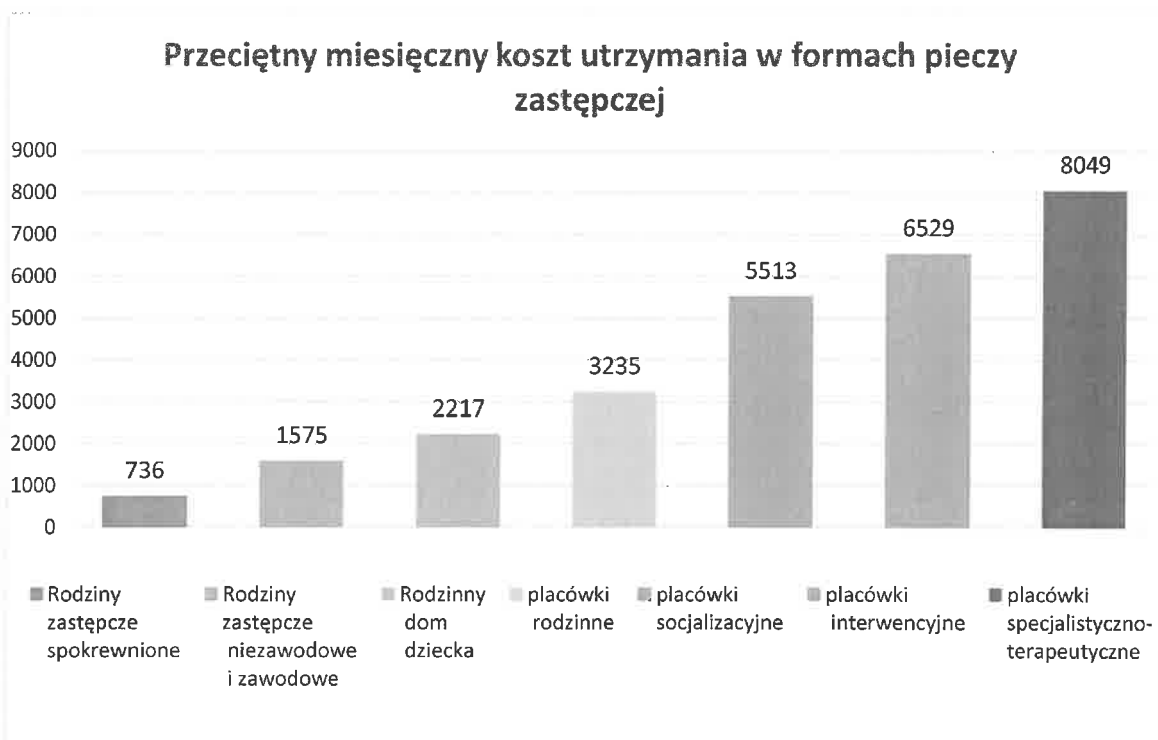
W okresie sprawozdawczym działało dziesięć regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, w tym po jednej prowadzonej przez samorząd województwa podlaskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego, dwie w województwie podkarpackim i cztery w województwie śląskim. Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne to placówki dla dzieci wymagających bardzo intensywnych oddziaływań o charakterze leczniczym i terapeutycznym. Niektóre z tych placówek mają charakter quasi leczniczy. Na koniec 2020 r. w placówkach tych przebywało łącznie 317 dzieci (w 2019 r. – 309 dzieci). Oznacza to wzrost liczby dzieci potrzebujących intensywnych oddziaływań leczniczych.

Poniższy wykres przedstawia liczbę placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej w zestawieniu z liczbą dzieci ogółem w pieczy instytucjonalnej w latach 2012–2020.

b) Wydatki

Biorąc pod uwagę wydatki powiatów, ponoszone na utrzymanie (wydatki bieżące) placówek opiekuńczo-wychowawczych (bez regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych), wynoszące łącznie ponad 1 067 mln zł w 2020 r., należy stwierdzić, że średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej wynosił w 2020 r. **5 457 zł**, a zatem był wyższy o 8,2% niż w 2019 r. (5 044 zł). Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka nie zawiera kosztów związanych z zadaniami realizowanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Dla porównania koszt utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej i w rodzinnym domu dziecka to **2 426 zł**, czyli **ok. 45% kwoty** średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Poniższy wykres prezentuje koszty utrzymania w różnych formach pieczy zastępczej w 2020 r.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z 2020 r.

Wydatki związane z prowadzeniem regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych wyniosły w 2020 r. odpowiednio 27,7 mln zł i 3,1 mln zł.

W 2012 r. gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci, które po raz pierwszy trafiły do pieczy zastępczej. W okresie sprawozdawczym 2020 r. gminy ponosiły, w zależności od długości pobytu dzieci, 10%, 30% lub 50% wydatków na ich pobyt w pieczy zastępczej. Wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły w 2020 r. 197,7 mln zł, co stanowi 18,5% ogółu wydatków z budżetów powiatów na wydatki bieżące poniesione na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2019 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły 167,6 mln zł, co stanowiło 16,2% ogółu wydatków poniesionych na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej.

IV. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą

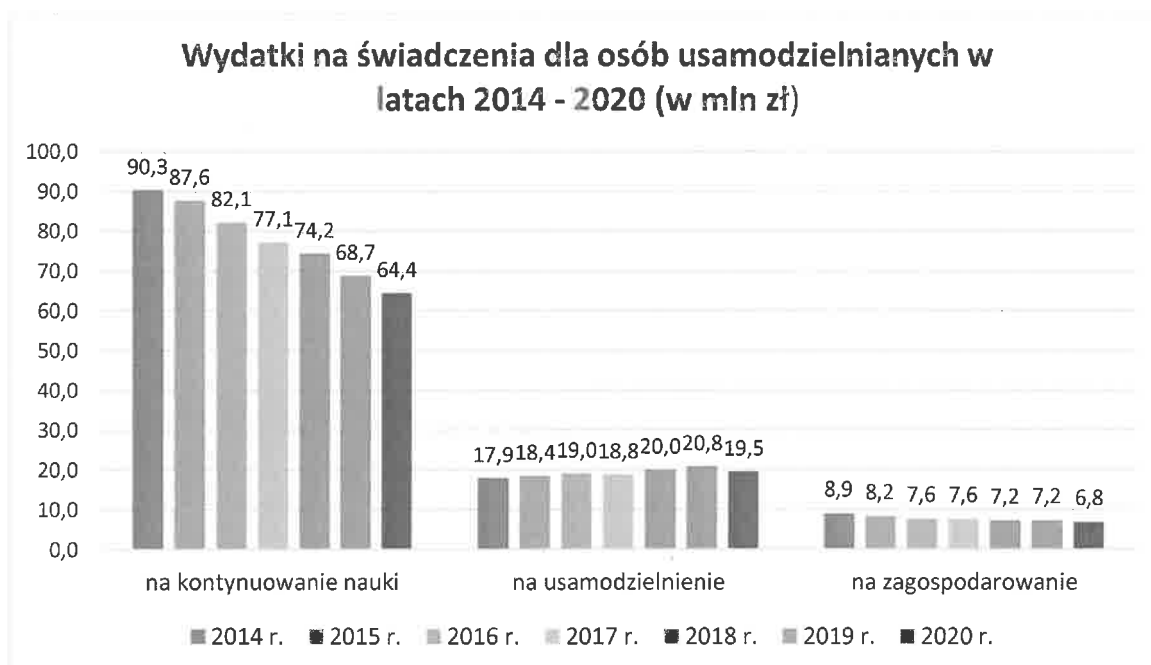
Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie.

W ustawie wyróżniono następujące formy pomocy dla ww. kategorii osób:

- 1) pomoc na:
  - a) kontynuowanie nauki,
  - b) usamodzielnienie,
  - c) zagospodarowanie;
- 2) pomoc w uzyskaniu:
  - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
  - b) zatrudnienia;
- 3) pomoc prawna i psychologiczna.

Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie, w tym również w formie rzeczowej, pomoc prawna i psychologiczna). Dodatkowo formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

W 2020 r. udzielono łącznie 129 119 świadczeń dla osób pełnoletnich. Liczba ta nie obejmuje pomocy prawnej i psychologicznej.

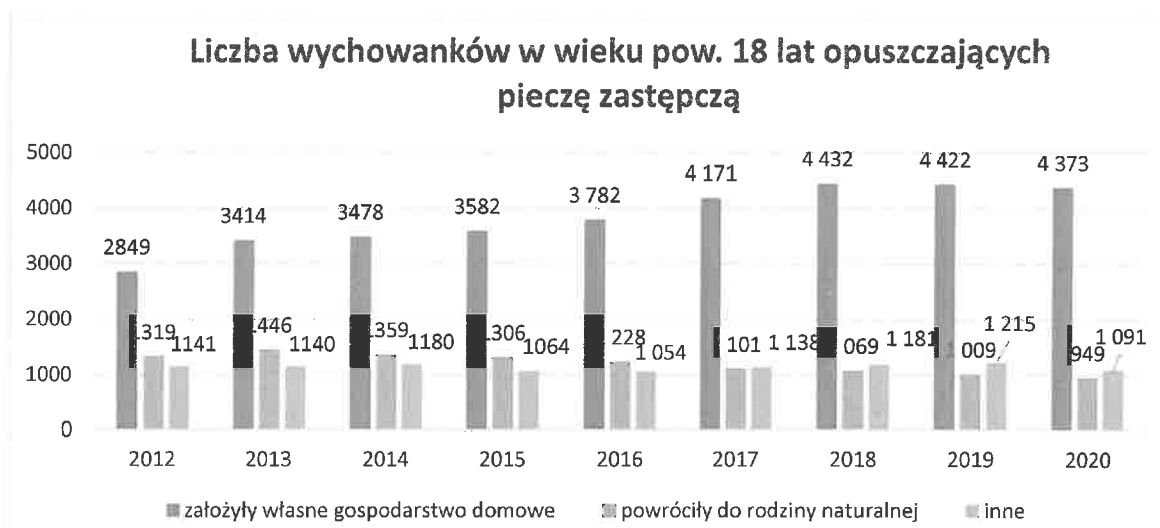

Źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2014–2020.

Biorąc pod uwagę uśrednioną dla 2020 r. liczbę wychowanków w wieku 18–24 lata opuszczających pieczę zastępczą, przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 5 143 zł rocznie, na usamodzielnienie – 4 983 zł, natomiast na zagospodarowanie – 2 195 zł.

Zamieszczony poniżej wykres podsumowuje w statystycznej formie efekty procesu usamodzielnienia. Wydaje się, że z punktu widzenia trwałego efektu społecznego świadectwem jakości pieczy zastępczej jest przygotowanie wychowanka do dorosłego życia. Jednym z takich elementów, oprócz budowania systemu wartości, jest umiejętność wejścia w role społeczne w życiu dorosłym i uzyskanie samodzielności.

Źródło: Opracowanie MRiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2012–2020.

V. Adopcja

1. Ośrodki adopcyjne

Od 1 stycznia 2012 r. organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych stanowi zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez samorząd wojewódzki lub na jego zlecenie przez podmioty niepubliczne. Zadanie to finansowane jest z budżetu państwa.

W 2020 r. na organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych wydatkowano kwotę 39 688 tys. zł, w tym środki z budżetu państwa – 39 502,6 tys. zł stanowiły 99,5%.

W 2020 r. liczba i struktura ośrodków adopcyjnych nie uległa znaczącym zmianom względem 2019 r. Na terenie kraju funkcjonowały 63 ośrodki adopcyjne, w tym 62% stanowiły ośrodki publiczne.

Tab. 11. Ośrodki adopcyjne w Polsce wg województw

Województwo	Ośrodki publiczne	Ośrodki publiczne – filie	Ośrodki niepubliczne
Dolnośląskie	1	0	2
Kujawsko-pomorskie	1	3	2
Lubelskie	1	3	0

Lubuskie	2	0	1
Lódzkie	1	1	2
Małopolskie	1	0	4
Mazowieckie	1	5	3
Opolskie	1	0	1
Podkarpackie	1	0	0
Podlaskie	1	1	0
Pomorskie	1	0	1
Śląskie	1	3	4
Świętokrzyskie	1	0	0
Warmińsko-mazurskie	1	2	0
Wielkopolskie	1	2	3
Zachodniopomorskie	2	0	1
SUMA	18	21	24

Zadaniem ośrodków adopcyjnych jest prowadzenie procedur przysposobienia. Zadanie to należy do ich wyłącznych kompetencji. W ramach swoich działań ośrodki adopcyjne wydają między innymi opinie kwalifikacyjne dla kandydatów do przysposobienia dziecka, biorą udział w posiedzeniach w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz prowadzą szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka jak również szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Zgodnie z ustawą kandydaci do przysposobienia dziecka muszą ukończyć odpowiednie szkolenie. Ramowy program tego szkolenia jest zatwierdzany, na wniosek podmiotu wnoszącego, przez ministra właściwego do spraw rodziny, na okres 5 lat. W 2020 r. Minister Rodziny i Polityki Społecznej wydał 3 takie decyzje.

W roku sprawozdawczym na kandydatów do przysposobienia dziecka przeszkolono 1 368 osób (w 2019 r. 2 419 osób).

Dodatkowo w 2020 r. ośrodki adopcyjne przeprowadziły 84 szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze, w których przeszkolono 386 osób (przy czym małżonkowie wykazywani byli jako 1 osoba).

Do ważnych zadań ośrodków adopcyjnych należy także udzielanie specjalistycznych porad. Najwięcej z nich udzielono rodzinom przysposabiającym (46 444 porad). Pomoc w ośrodkach adopcyjnych uzyskiwały też rodziny naturalne (3 785 porad). Ośrodki adopcyjne udzielały również wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w postępowaniu postadopcyjnym, a działania w tym zakresie podejmowano 9 735 razy. W stosunku do 2019 r. nastąpił w tym zakresie spadek ich aktywności (w 2019 r. – 11 201 porad).

2. Przynsposobienie krajowe

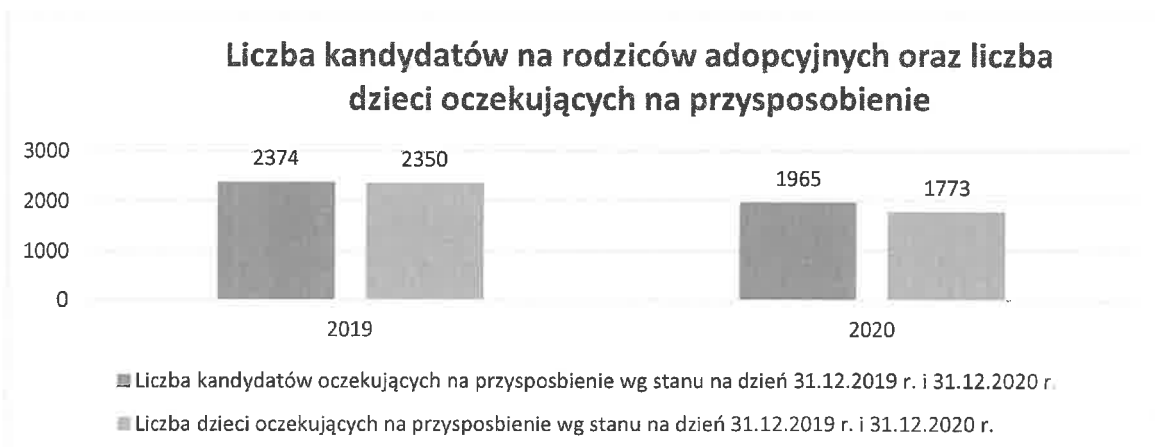
Liczba orzeczonych przynsposobień w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. zmniejszyła się o 517 przynsposobień, co oznacza spadek o 19%

Tab. 12. Przynsposobienie według liczby przynsposabianych dzieci w latach 2011–2020

Lata	Liczba przynsposobionych dzieci		
	Ogółem orzeczone	w tym	
		przez osoby zamieszkałe za granicą	blankietowe
2011	3 315	296	751
2012	3 486	274	790
2013	3 537	312	766
2014	3 492	294	774
2015	3 361	279	719
2016	3 265	286	582
2017	2 866	137	490
2018	2 661	36	482
2019	2 715	22	365
2020	2 198	9	349

Źródło: na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Sprawiedliwości.

Według danych na dzień 31 grudnia 2020 r. liczba **dzieci** zakwalifikowanych na adopcję, dla których nie dobrano kandydatów do przynsposobienia, wyniosła **1 773**. W tym dzieci w wieku do 1. roku życia było 36, w wieku 1–4 lat było 226, dzieci w wieku 5–9 lat było 561, dzieci w wieku 10–14 lat było 683, zaś dzieci w wieku 15 lat i więcej było 267. Liczba **kandydatów** na rodziców adopcyjnych oczekujących na adopcję dziecka wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosiła **1 965** (małżonkowie wykazywani są tu łącznie jako 1 kandydat) – liczba ta dotyczy kandydatów do przynsposobienia, którzy począwszy od 1 stycznia 2012 r. otrzymali pozytywną opinię kwalifikacyjną, z wyłączeniem tych, których ośrodek adopcyjny dobrał już jako kandydatów do przynsposobienia konkretnego dziecka, posiadających ten status na dzień 31 grudnia 2020 r.

Źródło: opracowanie własne MRiPS

Analizując powyższe dane należy zauważyć, że na koniec 2020 r. liczba dzieci oczekujących na adopcję zmniejszyła się, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2019 r., o 577 dzieci (tj. o 24,5%). Natomiast liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na przysposobienie dziecka zmalała o 409 osób (tj. o 17%), przy czym małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat. Zestawiając ze sobą dane na temat dzieci i kandydatów do przysposobienia, zauważalne jest, iż nadal liczba kandydatów do przysposobienia dziecka jest większa niż liczba dzieci oczekujących na przysposobienie. Różnica ta jest jednak większa niż na koniec 2019 r. Dodatkowo należy podkreślić, że ponad 70% dzieci oczekujących na przysposobienie (dzieci, które uzyskały kwalifikację do przysposobienia, dla których ośrodek adopcyjny nie dokonał doboru kandydatów do przysposobienia wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.) to dzieci w wieku od 5 do 14 lat. Nadal zatem ta kategoria wiekowa jest szczególnym wyzwaniem dla ośrodków adopcyjnych, które pracują z kandydatami do przysposobienia, jak również dla innych jednostek wspierających rodzinę, aby odpowiednio zachęcić, a następnie przygotować kandydatów na przysposobienie dzieci starszych. Jest to też obszar, który wymaga przeanalizowania pod względem potencjalnych zmian legislacyjnych, które dodatkowo ułatwiłyby kandydatom podjęcie decyzji o przysposobieniu tych dzieci.

Dodatkowo należy wskazać, iż w 2020 r. wzrost liczby dzieci jak i kandydatów do procedury adopcyjnej był na zbliżonym poziomie. Liczba kandydatów do przysposobienia, którzy w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. otrzymali pozytywną opinię kwalifikacyjną, posiadających ten status na dzień 31 grudnia 2020 r., wyniosła **1 543** (małżonkowie, tak jak wskazano powyżej, liczeni są jako jeden kandydat), natomiast w analogicznym okresie 2019 r. liczba dzieci, które uzyskały pozytywną kwalifikację do przysposobienia wyniosła **1 511** (z tego liczba dzieci poniżej 1. roku wyniosła – 246, dzieci w wieku od 1 roku do 4 lat – 659, od 5 do 9 lat – 413, od 10 do 14 lat – 167, 15 lat i więcej – 26), spośród 6 010 dzieci zgłoszonych ogółem w 2019 r. do ośrodków adopcyjnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

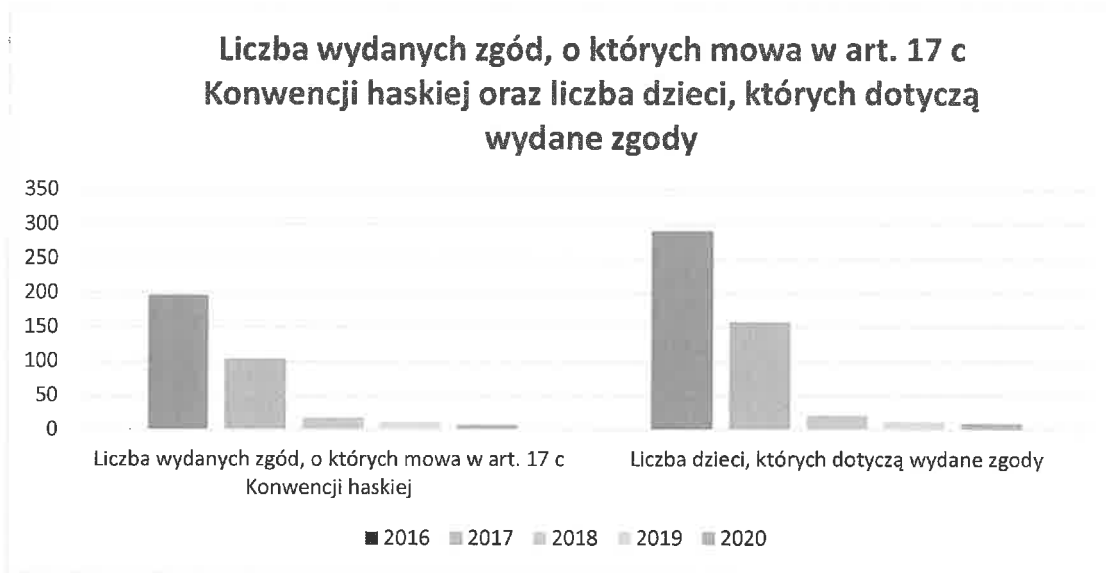
Dodatkowo w 2020 r. ośrodki adopcyjne dokonały doborów kandydatów do przysposobienia (tzw. matchingów) dla 1 673 dzieci, z tego 1 477 dotyczyło doborów dla dzieci, które dany ośrodek adopcyjny zakwalifikował jednocześnie do przysposobienia, natomiast 196 doborów dotyczyło dzieci zakwalifikowanych przez inny ośrodek adopcyjny, niż ten kwalifikujący dziecko do przysposobienia (czyli poprzez działanie Wojewódzkich Banków Danych).

3. Przysposobienie międzynarodowe

W 2020 r. kontynuowano działania mające na celu zmniejszenie liczby adopcji międzynarodowych polskich dzieci.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej pełni funkcję organu centralnego ds. przysposobienia międzynarodowego w rozumieniu art. 6 Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego z dnia 29 maja 1993 r. (Dz. U. z 2000 r. poz. 448), zwanej dalej „Konwencją haską”. Zadania wynikające z pełnienia tej roli wykonuje Departament Polityki Rodzinnej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej. Jednym z tych zadań jest wydawanie zgody na kontynuowanie procedury o przysposobienie, o której mowa w art. 17 lit. c Konwencji haskiej. W 2016 r. wydano 196 zgód w odniesieniu do 290 dzieci. W 2017 r. ww. organ centralny, realizując politykę ograniczania adopcji zagranicznych, wydał 103 zgody w stosunku do 157 dzieci. W 2018 r. organ centralny wydał 17 takich zgód w stosunku do 21 dzieci, w 2019 r. wydanych zostało 11 zgód dotyczących 12 dzieci. W 2020 r. natomiast wydano 7 takich zgód dla **9** dzieci. Z tego: 1 sprawa dotyczyła łączenia rodzeństwa, 1 adopcji wewnątrzrodzinnej, w 3 sprawach adopcja

dotyczyła przysposobienia przez kandydatów polskiego pochodzenia, 2 sprawy odnosiły się do dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej posiadających specyficzne potrzeby medyczne dla których adopcja związana ze zmianą miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie uznana została za najlepszą ze wszystkich zastępczych form opieki nad dzieckiem. Krajami będącymi miejscem zwykłego pobytu kandydatów w tych sprawach były: Włochy (1 dziecko), USA (7 dzieci), Irlandia (1 dziecko).

Źródło: opracowanie własne MRPiPS

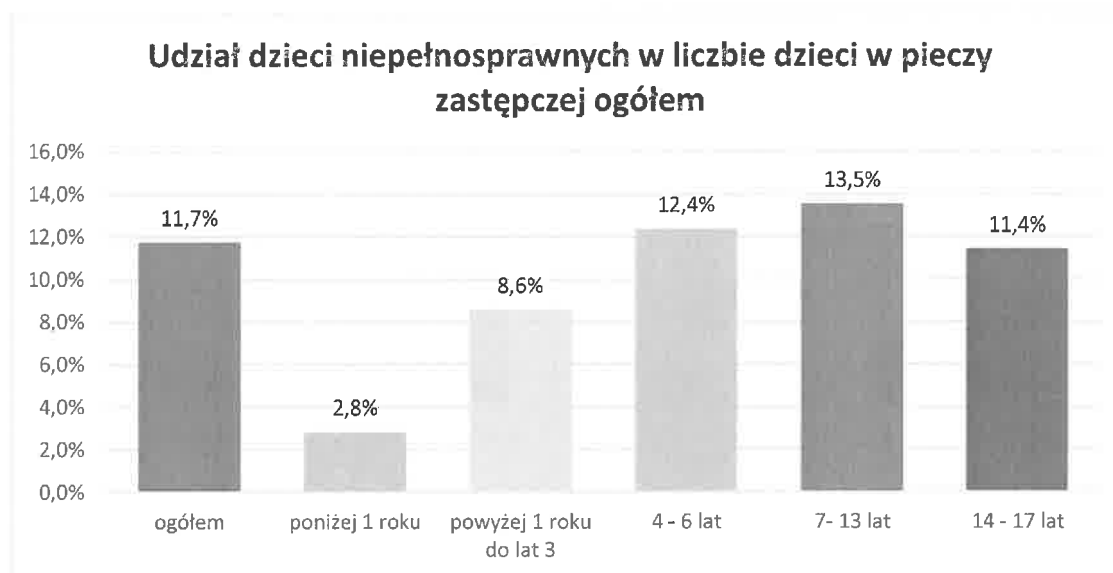
W Polsce do prowadzenia procedury przysposobienia międzynarodowego w 2020 r. nadal upoważnione były dwa ośrodki adopcyjne. Obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie listy ośrodków adopcyjnych upoważnionych do współpracy z organami centralnymi innych państw lub z licencjonowanymi przez rządy innych państw organizacjami lub ośrodkami adopcyjnymi (M.P. poz. 35), zostały wyznaczone: Diecezjalny Ośrodek Adopcyjny z siedzibą w Sosnowcu oraz Katolicki Ośrodek Adopcyjny z siedzibą w Warszawie.

W 2020 r. ośrodki te współpracowały z zagranicznymi organizacjami adopcyjnymi, licencjonowanymi przez rządy innych państw lub bezpośrednio z organami centralnymi Państw-Stron Konwencji haskiej. W 2020 r. na terenie Polski działało 13 takich organizacji (stan na dzień 21 grudnia 2020 r.).

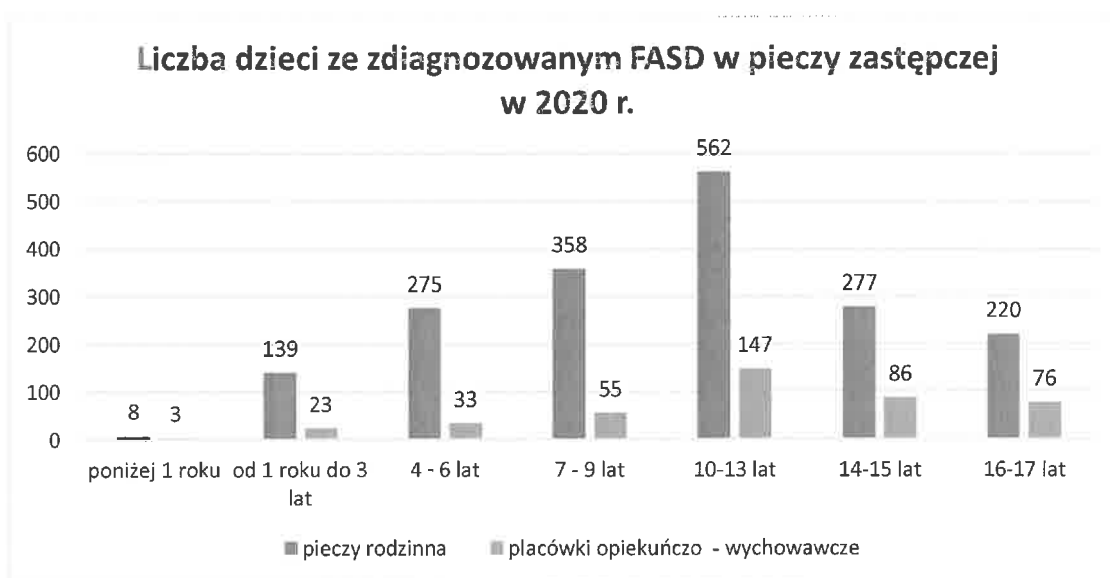
Dodatkowo w 2020 r. kontynuowano także monitoring losów małoletnich, przysposobionych przez kandydatów mających miejsce zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Zadanie to należy do Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego z siedzibą w Warszawie. Monitoring ten polega przede wszystkim na przesyłaniu przez organ centralny państwa przyjmującego lub pośredniczącą agencję adopcyjną raportów z przeprowadzanych wywiadów postadopcyjnych w częstotliwości raz na rok przez okres pierwszych trzech lat, a po upływie tego okresu raz na trzy lata, aż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Dodatkowo kandydaci do przysposobienia dziecka mający miejsce zwykłego pobytu poza granicami Polski są zobowiązani do wyrażania na piśmie zgody na kontakt z dzieckiem za pośrednictwem środków umożliwiających porozumiewanie się na odległość (telefon, skype, e-mail) przez pracowników Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie lub przez pracowników polskiego organu centralnego oraz zgody na wizyty w miejscu zamieszkania dziecka, realizowane przez polskie służby konsularne lub inne osoby upoważnione przez organ centralny przez okres 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przysposobieniu.

VI. Niepełnosprawność w pieczy zastępczej i adopcji²⁾

Na koniec 2020 r. w pieczy zastępczej przebywało 8 463 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, co stanowi 11,7% wszystkich dzieci przebywających w pieczy zastępczej; 6 446 dzieci przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, a 2 017 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

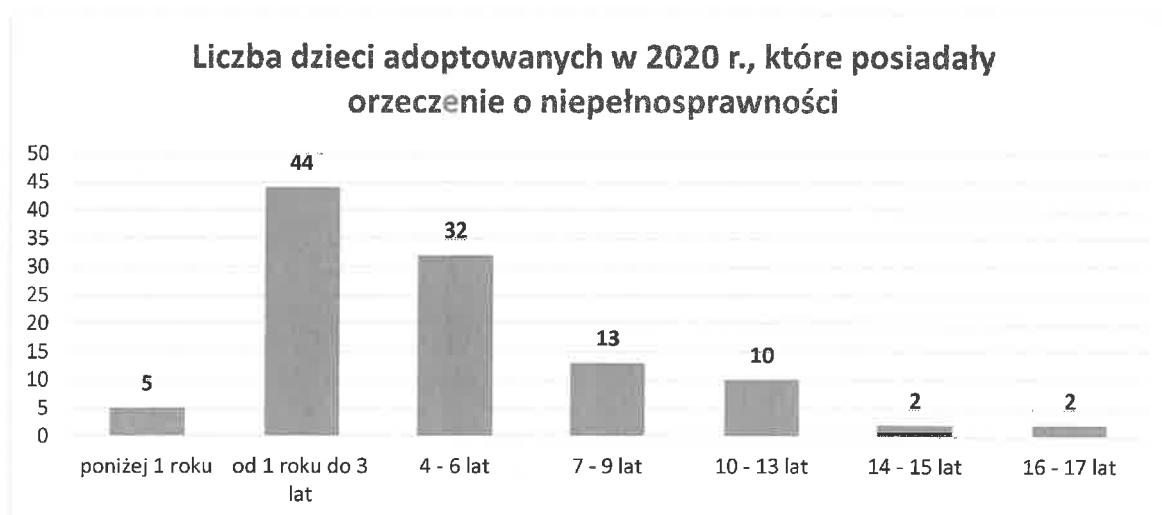

Warto także odnotować, że w 2020 r. w pieczy zastępczej przebywało 2 390 dzieci ze zdiagnozowanym Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych FASD.

²⁾ Dane uzyskane na podstawie jednorazowego sprawozdania przesłanego przez urzędy marszałkowskie i urzędy wojewódzkie w 2020 r. Dane dotyczące liczby dzieci przysposobionych różnią się od danych Ministerstwa Sprawiedliwości z uwagi na odmienny sposób gromadzenia danych statystycznych.

Wśród dzieci przysposobionych w 2020 r. 108 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności, z czego 105 zostało przysposobionych w adopcji krajowej, a 3 dzieci w adopcji zagranicznej. W 2016 r. przysposobiono – 105 dzieci z niepełnosprawnością, w 2017 r. – 98 dzieci, w 2018 r. – 106 dzieci, zaś w 2019 r. – 120 dzieci. W świetle spadku ogólnej liczby adopcji utrzymanie się adopcji dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności na stałym poziomie jest pozytywnym zjawiskiem.

Jednocześnie 106 adopcji dotyczyło dzieci ze zdiagnozowanym spektrum chorób: Płodowy Zespół Alkoholowy – Fetal Alcohol Syndrome (FAS w ICD-10 kod Q86,0), niepełny FAS (partial FAS) i Neurorozwojowe Zaburzenia Zależne od Alkoholizmu (ARDN).

VII. Wydatki na realizację ustawy w 2020 r.

Z danych uzyskanych ze sprawozdań budżetowych składanych przez jednostki samorządu terytorialnego³⁾ wynika, że wydatki na realizację ustawy w 2020 r. wyniosły ogółem ponad 3,46 mld zł i były o 0,24 mld zł, tj. o 7,4% wyższe niż w 2019 r.

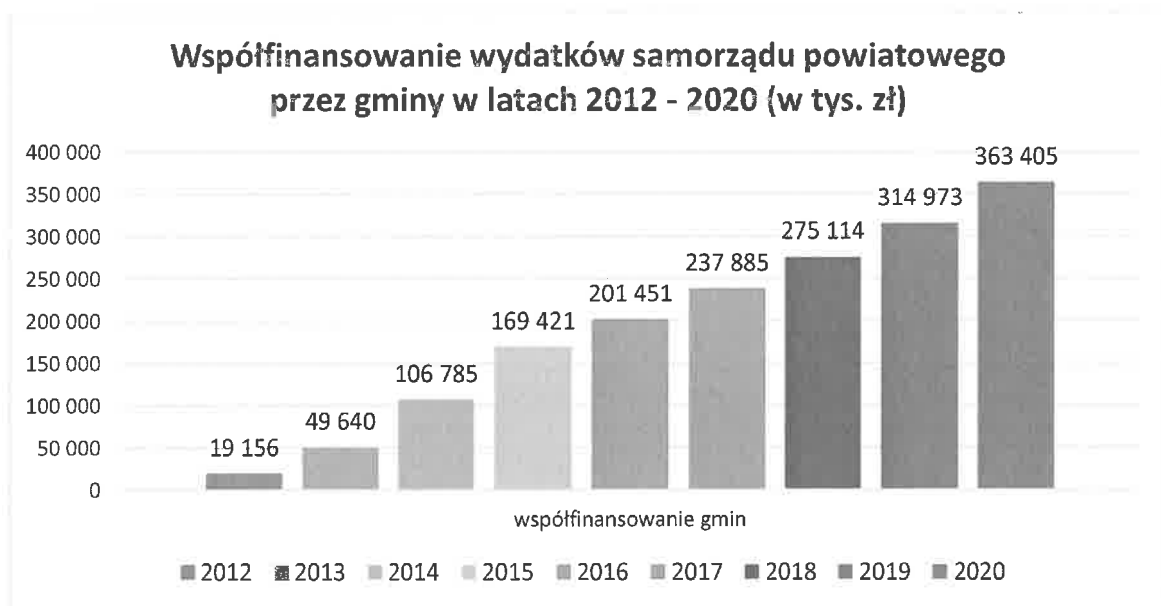
Z powyższej kwoty przeznaczono zostało:

- 1 550 277 tys. zł na rodziny zastępcze, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 51 590 tys. zł, tj. o 3,4%,
- 1 492 896 tys. zł na placówki opiekuńczo-wychowawcze, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 55 854 tys. zł, tj. o 3,9%,
- 413 370 tys. zł na wspieranie rodziny, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 112 250 tys. zł, tj. o 37,2%.

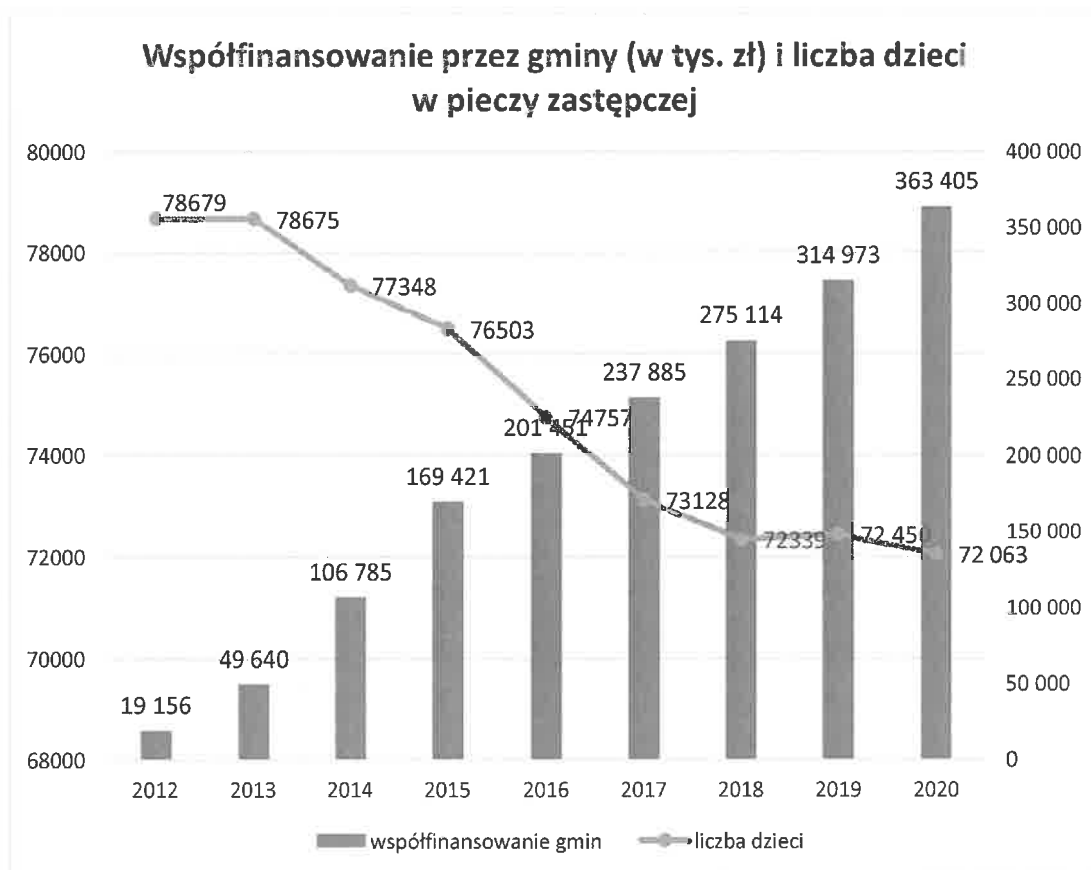
Należy zwrócić uwagę nie tylko na rosnące wydatki samorządów na realizację zadań wynikających z ustawy, ale i na istotne zmiany w udziale poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego w tych wydatkach. W 2020 r. nastąpił dalszy wzrost wydatków samorządu gminnego wynikający z konieczności ponoszenia wyższych niż w 2019 r. kosztów współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej (10% kosztów w pierwszym roku pobytu

³⁾ Przedstawione wydatki dotyczą sumy wydatków wszystkich poziomów samorządu terytorialnego i w pewnym zakresie zawierają w sobie współfinansowanie przez samorząd gminny wydatków związanych z kosztami pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

dzieci w pieczy zastępczej i odpowiednio 30% i 50% kosztów, jeśli dziecko przebywa w pieczy zastępczej 2, 3 i więcej lat).

W 2020 r. samorzady powiatowe otrzymały tym samym wsparcie w finansowaniu pieczy zastępczej od gmin na poziomie 19,5%. W 2019 r. udział ten wyniósł ok. 18,6%. Poniżej przedstawiono zestawienie wydatków gmin w porównaniu z liczbą dzieci w pieczy zastępczej ogółem.

W 2020 r. na realizację zadań wynikających z ustawy, z budżetów poszczególnych wojewodów wydatkowano środki w kwocie 440,8 mln zł (w 2019 r. – 450,2 mln), z tego:

- 39,5 mln zł na funkcjonowanie ośrodków adopcyjnych,
- 3,1 mln zł na finansowanie pobytu dzieci cudzoziemców w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 1,1 mln zł na finansowanie pobytu dzieci cudzoziemskich w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 273,9 mln zł na finansowanie zadań związanych z dodatkiem wychowawczym,
- 87,9 mln zł na finansowanie zadań związanych z dodatkiem do zryczałtowanej kwoty i dodatkiem w wysokości świadczenia wychowawczego na utrzymanie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 17,3 mln zł na świadczenie „Dobry start” dla dzieci w pieczy zastępczej,
- 18 mln zł – realizacja projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”.

Jednocześnie na *Program Asystent rodziny na rok 2020* wydatkowano ze środków Funduszu Pracy 4,4 mln zł.

VIII. Podsumowanie

1. W 2020 r. zatrudnionych było ponad 3,8 tys. asystentów rodziny. Ich zatrudnienie nieznacznie zmniejszyło się w stosunku do 2019 r. Z usług asystentów rodziny w 2020 r. skorzystało ogółem 41 906 rodzin, w tym 7 932 rodziny zobowiązane zostały przez sąd do współpracy z asystentem rodziny. W stosunku do 2019 r. oznacza to znaczny, bo o 14%, wzrost liczby rodzin, do których sąd skierował asystenta rodziny (w 2018 r. było to 6 956 rodzin).
2. Spośród 41 906 rodzin, z którymi asystenci rodziny prowadzili pracę w 2020 r., dla 11 600 rodzin (co stanowi 28% ogółu) współpraca ta zakończyła się w 2020 r., w tym w 5 159 przypadkach nastąpiło to w związku z osiągnięciem założonych celów (44% rodzin).
3. W 2020 r. funkcjonowało ponad 1,9 tys. gminnych placówek wsparcia dziennego, w tym ponad połowa (56,5%) to placówki niepubliczne. Liczba ta oznacza, że w stosunku do 2019 r. funkcjonowało o 4 placówki wsparcia dziennego więcej. W 2020 r. do gminnych placówek wsparcia dziennego uczęszczało 32 007 dzieci. Ponadto w 2020 r. działało 61 placówek wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym, w tym 31 z nich prowadzone były przez podmiot inny niż samorząd powiatowy.
4. W 2020 r. funkcjonowało 67 rodzin wspierających. Z pomocy rodzin wspierających korzystały 72 rodziny.
5. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2020 r. wyniosła ogółem 72 063 dzieci, wobec 72 450 dzieci w 2019 r., co oznacza spadek o ok. 0,5%. Na koniec 2020 r. w pieczy zastępczej w ogólnej liczbie 72 063 wychowanków, 12 088 osób ukończyło 18. rok życia i kontynuowało naukę. Mając powyższe na uwadze należy wskazać, że na dzień 31 grudnia 2020 r. w pieczy zastępczej przebywało 59 975 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że aż 16,8% ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. rok życia.
6. W 2020 r. odsetek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia ogółem wyniósł – 0,86%. Należy zauważyć, że zatrzymanie tego wskaźnika na poziomie 0,99% nastąpiło w latach 2012–2013, natomiast w latach

wcześniejszych z roku na rok odnotowywano jego wzrost. Osiągał on nawet poziom znacznie powyżej 1%. Spadek odsetka dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci do 18. roku życia w pieczy o charakterze rodzinnym wyniósł 0,73 % w 2012 r. i spadł do 0,65% w 2020 r., natomiast w pieczy o charakterze instytucjonalnym – z 0,26% w 2012 r. do 0,21% w 2020r.

7. W 2020 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 55 772 dzieci.
8. W 2020 r. nastąpił dalszy wzrost liczby rodzinnych domów dziecka jako formy sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej nad dziećmi. W 2019 r. funkcjonowało 668 rodzinnych domów dziecka, natomiast na koniec 2020 r. funkcjonowało ich 702, co stanowi wzrost o 5%. Rodzinne domy dziecka stanowią obecnie 2% w strukturze podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej.
9. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na koniec 2020 r. wyniosła 1 766.
10. W 2020 r. w powiatach udzielono rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka 127 010 porad w ramach poradnictwa specjalistycznego. Oznacza to spadek o 7% w stosunku do 2019 r. (137 157 porad).
11. W roku sprawozdawczym 2020 przeszkolono 4 826 osób, tj. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnych domów dziecka lub do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, a także funkcjonujące rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.
12. W 2020 r. w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się liczba dzieci przebywających w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej, łącznie z instytucjami prowadzonymi przez marszałków (na dzień 31 grudnia 2020 r. w placówkach tych przebywało łącznie 16 291 dzieci, co w porównaniu z 2019 r. oznacza, że przebywało w nich o 701 dzieci mniej). Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszająca się liczba dzieci w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej w odniesieniu do roku poprzedniego, jednak ogólnie placówek opiekuńczo-wychowawczych jest więcej niż w roku ubiegłym. Oznacza to wyższy standard placówek opiekuńczo-wychowawczych w odniesieniu do liczby dzieci. Przeciętna liczba dzieci kształtuje się na poziomie 14 wychowanków. Niepokojącym zjawiskiem jest umieszczanie w nich niejednokrotnie dzieci poniżej 7. roku życia.
13. W ogólnej liczbie dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej istotny udział mają dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Placówki te swoim charakterem zbliżone są do rodzinnych domów dziecka, które to z kolei, zgodnie z generalną klasyfikacją form i typów pieczy zastępczej, zakwalifikowane są do rodzinnych form pieczy zastępczej. Przyjmując, że powyższe dwie formy pieczy zastępczej można byłoby, ze względu na ich funkcjonalne i celowościowe podobieństwo, zakwalifikować łącznie do rodzinnych form pieczy zastępczej, to statystyka dotycząca liczby dzieci w podziale na rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej kształtowałaby się w sposób odmienny. I tak przyjęcie powyższej zmiany w typologii skutkowałoby spadkiem liczby dzieci w instytucjonalnych formach z 16 291 dzieci do 14 833 dzieci, a tym samym osiągnięcie wskaźnika deinstytucjonalizacji na poziomie 79,4%.
14. Należy zauważyć wzrost wydatków na zawodowe formy pieczy zastępczej, w tym wydatków na wynagrodzenia rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Konsekwencją tego zjawiska jest wzrost średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w pieczy zastępczej typu rodzinnego. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej wynosił w 2020 r. 1 180 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 3,4% (w 2019 r. 1 141 zł), w rodzinie zastępczej zawodowej i rodzinnym domu dziecka – 2 426 zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego

- o 5,5% (w 2019 r. 2 284 zł). Powyższe kwoty nie zawierają kosztów wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej m.in. kosztów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
15. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej (bez regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych) wynosił w 2020 r. 5 457 zł, co oznacza wzrost o 413 zł w stosunku do 2019 r.
  16. W 2020 r. znacznie wzrosły wydatki gmin na współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Wyniosły one 165 495 tys. zł. Wkład poniesiony przez gminy stanowił zatem 20,9% ogółu wydatków na świadczenia dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz na wynagrodzenia osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w 2020 r. W 2019 r. udział gmin w tych wydatkach stanowił 18,7% ogółu wydatków na te świadczenia.
  17. W 2020 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosły. Wyniosły one 197,7 mln zł, co stanowi 18,5% ogółu wydatków na wydatki bieżące poniesione na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2019 r. wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosły 167,6 mln zł, co stanowiło 16,2% ogółu wydatków poniesionych na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Należy jednak mieć na uwadze, że koszty te dotyczyły współfinansowania – jedynie 16 291 wychowanków (23% ogółu wychowanków pieczy zastępczej).
  18. Liczba dzieci powyżej 18. roku życia, które opuściły pieczę zastępczą w 2020 r., wyniosła 6 409. Biorąc pod uwagę uśrednioną dla 2020 r. liczbę wychowanków w wieku 18–24 lata opuszczających pieczę zastępczą, przeciętna wartość wsparcia dla wychowanka z tytułu kontynuowania nauki wyniosła 5 143 zł rocznie, na usamodzielnienie – 4 983 zł, natomiast na zagospodarowanie 2 195 zł.
  19. W stosunku do 2019 r. w 2020 r. spadła liczba porad udzielonych przez ośrodki adopcyjne. Co szczególnie można zaobserwować wśród porad w postępowaniu postadopcyjnym (z 11 201 porad w 2019 r. do 9 735 porad w 2020 r., tj. 13% spadek). Jednocześnie nastąpił spadek liczby porad udzielanych rodzinom przysposabiającym (47 176 w 2019 r., 46 444 w 2020 r.).
  20. Na koniec 2020 r. liczba dzieci oczekujących na adopcję spadła, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2019 r. o 577 dzieci (tj. 24,5%). Natomiast liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych oczekujących na przysposobienie zmalała o 409 osób (tj. o 17 %), przy czym małżonkowie liczeni są jako jeden kandydat. Mimo powyższych spadków zauważalne jest, iż nadal liczba kandydatów do przysposobienia dziecka jest większa niż liczba dzieci oczekujących na przysposobienie.
  21. W 2020 r. organ centralny, którego rolę na mocy Konwencji haskiej pełni Minister Rodziny i Polityki Społecznej, wydał 7 zgód dotyczących 9 dzieci, z tego: 1 sprawa dotyczyła łączenia rodzeństwa, 1 adopcji wewnątrzrodzinnej, w 3 sprawach adopcja dotyczyła przysposobienia przez kandydatów polskiego pochodzenia, 2 sprawy odnosiły się do dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej posiadających specyficzne potrzeby medyczne dla których adopcja związana ze zmianą miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie uznana została za najlepszą ze wszystkich zastępczych form opieki nad dzieckiem, natomiast w 2019 r. wydanych zostało 11 zgód dotyczących 12 dzieci.

Aneks

I. Rodziny zastępcze

Tab. 1. Liczba rodzin zastępczych z podziałem na poszczególne typy w latach 2005–2020

Lata	Rodziny spokrewnione z dzieckiem	Rodziny niezawodowe*	Zawodowe rodziny zastępcze**					Rodziny domy dziecka	Ogółem
			ogółem	zawodowe	wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego		
2005	35 592	5 790	661	x	152	40	469	x	42 043
2006	36 394	6 054	885	x	318	59	508	x	43 333
2007	36 788	6 267	1 102	x	495	86	521	x	44 157
2008	36 880	6 326	1 323	x	661	115	547	x	44 529
2009	36 762	6 200	1 494	x	777	167	550	x	44 456
2010	36 673	6 242	1 684	x	902	208	574	x	44 599
2011	36 701	6 227	1 912	x	1 035	252	625	x	44 840
2012	25 836	12 162	1 843	1 036	x	264	543	228	40 069
2013	25 842	12 182	1 906	1 099	x	256	551	330	40 260
2014	25 071	11 711	2 024	1 215	x	251	558	395	39 201
2015	24 785	11 549	2 025	1 216	x	253	556	488	38 847
2016	24 459	11 395	2 071	1 292	x	245	534	534	38 459
2017	23 995	11 228	2 086	1 340	x	243	503	568	37 877
2018	23 544	10 969	2 126	1 408	x	246	472	613	37 252
2019	23 221	10 776	2 167	1 461	x	251	455	668	36 832
2020	23 290	10 689	2 157	1 473	x	248	436	702	36 838

Zródło: Opracowanie własne Departamentu Polityki Rodzinnej MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

* do 2011 r. rodziny niespokrewnione z dzieckiem.

** do 2011 r. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze.

Tab. 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2005-2020

Lata	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych*	Liczba dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych**				Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka	Ogółem	
			Ogółem	zawodowych	wielodzietnych	specjalistycznych			o charakterze pogotowia rodzinnego
2005	46 261	9 219	3 865	x	711	77	3 077	x	59 345
2006	46 831	9 661	5 062	x	1 554	141	3 367	x	61 554
2007	48 488	10 198	6 313	x	2 397	203	3 713	x	64 999
2008	48 450	10 143	7 433	x	3 370	278	3 785	x	66 026
2009	48 111	9 852	8 013	x	4 018	387	3 608	x	65 976
2010	47 981	9 809	8 617	x	4 516	428	3 673	x	66 407
2011	47 907	9 763	9 301	x	5 079	533	3 689	x	66 971
2012	33 769	16 383	6 454	3 935	x	606	1 913	1 476	58 082
2013	33 306	16 431	6 727	4 035	x	583	2 109	2 106	58 570
2014	32 405	15 890	6 779	4 194	x	568	2 017	2 583	57 657
2015	31 951	15 486	6 371	4 064	x	549	1 758	3 178	56 986
2016	31 647	15 268	6 270	4 154	x	533	1 583	3 359	56 544
2017	30 816	14 838	6 355	4 272	x	528	1 555	3 712	55 721
2018	30 185	14 528	6 572	4 560	x	530	1 482	4 003	55 288
2019	29 868	14 287	6 262	4 240	X	447	1 575	4 102	55 458
2020	29 877	14 232	6 874	4 845	x	510	1 519	4 789	55 772

Zródło: Opracowanie własne MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 (liczba dzieci w ciągu roku) oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych = wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

* do 2011 r. rodziny niespokrewnione z dzieckiem.

** do 2011 r. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze.

II. Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Tab. 1. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych z podziałem na poszczególne typy w latach 2005–2020

Lata	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego	Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego	Placówki wielofunkcyjne	Placówki specjalistyczno-terapeutyczne	Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne	Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	Ogółem*
2005	55	267	301	102	x	x	x	725
2006	52	263	283	129	x	x	x	727
2007	44	274	263	154	x	x	x	735
2008	37	279	259	166	x	x	x	741
2009	38	267	268	189	x	x	x	762
2010	35	282	277	177	x	x	x	771
2011	31	282	291	181	x	x	x	785
2012	123	267	515	x	13	1	1	816
2013	149	242	625	x	30	3	2	923
2014	166	238	712	x	45	6	2	1 020
2015	177	231	749	x	48	6	2	1 054
2016	189	255	776	x	55	8	3	1 109
2017	192	266	772	x	58	10	3	1 116
2018	205	254	800	x	58	10	3	1 138
2019	204	243	833	x	55	10	2	1 151
2020	201	230	899	x	54	10	2	1 206

Zródło: Opracowanie własne MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 oraz: sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

* dotyczy jednostek organizacyjnych – dane nie sumują się, ponieważ jedna jednostka organizacyjna może pełnić funkcje kilku placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Tab. 2. Liczba dzieci przebywających w poszczególnych typach placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówkach opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych w latach 2005–2020

Lata	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych:							Liczba dzieci w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych	Liczba dzieci w interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych
	typu interwencyjnego	typu rodzinnego	typu socjalizacyjnego	wielofunkcyjnych	specjalistyczno-terapeutycznych				
2005	4 157	2 252	16 527	7 736	x	x	x	x	
2006	4 998	2 187	13 951	10 890	x	x	x	x	
2007	4 619	2 261	12 505	12 234	x	x	x	x	
2008	2 955	2 226	11 343	13 291	x	x	x	x	
2009	2 628	2 242	11 106	13 736	x	x	x	x	
2010	2 058	2 495	10 660	13 404	x	x	x	x	
2011	1 819	2 524	10 787	13 003	x	x	x	x	
2012	2 217	2 232	15 967	x	109	49	23	23	
2013	1 927	2 030	15 626	x	366	115	41	41	
2014	1 801	1 963	15 324	x	429	144	36	36	
2015	1 576	1 885	15 387	x	444	182	43	43	
2016	1 337	1 729	14 404	x	475	217	51	51	
2017	1 145	1 669	13 779	x	511	247	57	57	
2018	1 209	1 614	13 427	x	482	270	49	49	
2019	1 272	1 537	13 361	X	479	309	34	34	
2020	1 210	1 458	12 807	x	460	317	39	39	

Źródło: Opracowanie własne MRiPS na podstawie sprawozdań MPiPS-03 (liczba dzieci w ciągu roku) oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za lata 2012-2020 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

